



VLAAMS PARLEMENT

ZITTING 1995-1996

OPENBARE COMMISSIEVERGADERING

HANDELINGEN

COMMISSIE VOOR WELZIJN EN GEZONDHEID

VERGADERING VAN DONDERDAG 21 MAART 1996

Interpellatie van de heer Felix Strackx tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de opvang van probleemjongeren in de bijzondere jeugdzorg

Interpellatie van de heer Bart Vandendriessche tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de opvang van personen met een zware handicap

Interpellatie van de heer Bart Vandendriessche tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de onderhoudstoelagen van de autonome revalidatiecentra

WAARNEMEND VOORZITTER : De heer Wilfried Aers

– *De interpellatie wordt gehouden om 10.11 uur.*

De voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend. De agenda wordt gewijzigd. De heer Strackx zal als eerste zijn interpellatie houden.

Interpellatie van de heer Felix Strackx tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de opvang van probleemjongeren in de bijzondere jeugdzorg

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Strackx tot de heer Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn over de opvang van probleemjongeren in de bijzondere jeugdzorg.

De heer Strackx heeft het woord.

De heer Felix Strackx : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, men zegt dat hoe ouder men wordt, hoe meer men denkt dat het vroeger allemaal beter was. Ik moet hier bekennen dat ik die opvatting deel. Als we even teruggaan in de tijd – geen 60 jaar, maar 35 of 40 jaar – dan heb ik de indruk dat de situatie van onze jeugd toen beter was dan nu. Van drugs was er geen sprake. Van criminaliteit was er weinig sprake. Er waren bijna geen opnieuw samengestelde gezinnen. De jeugd dronk toen wel een glas bier, en rookte sigaretten. En er was al wel ergens een vechtpartij. En ongetwijfeld leefden er toen jongeren in instellingen. Die instellingen werden heropvoedingsgestichten genoemd. Sedert dan lijkt de toestand altijd maar slechter te worden. Vandaag zitten de instellingen voor bijzondere jeugdbijstand worden overstelpt met vragen om hulp. Ik lees, in een antwoord van de minister, dat op een jaar tijd de vragen om bijstand met 33,25 percent zijn toegenomen. Het jaar voordien was er reeds een toename met 13,8 percent. In Halle-Vilvoorde was er zelfs een toename met 56 percent. Er zijn niet alleen veel meer jongeren met sociaal onaangepast gedrag,

Ze worden ook steeds agressiever. De jeugdrechters moeten, gezien het nijpend tekort aan opvangplaatsen, delinquente minderjarigen hoe langer hoe meer in de gevangenissen opsluiten. Of zij moeten hen, wat nog erger is, zonder meer opnieuw op de samenleving los laten. Bovendien zijn de instellingen niet altijd uitgerust om het steeds gewelddadiger gedrag van de geplaatste jongeren te lijf te gaan. Soms biedt enkel de isoleercel nog een uitkomst, met alle gevolgen vandien. Ik wil hier even verwijzen naar de 17-jarige die in De Hutten zes weken in een isoleercel heeft doorgebracht. De jongen hoort eigenlijk in een psychiatrische instelling thuis, waar hij voortdurend zou moeten worden bewaakt. Eind februari zou hij dan zonder meer op straat worden gezet. De directeur van de instelling schat de kans dat de jongen na zijn vrijlating hervalt in zijn crimineel gedrag, op nagenoeg 100 percent. Ik wil hier ook verwijzen naar de 16-jarige Kim Saadeldim, die na enkele dagen gevangenisopsluiting naar Mol werd overgeplaatst, en daar is overleden. Ik wil hier niet beweren dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen die opsluiting en het overlijden. Maar ik vind dat we best dergelijke gebeurtenissen vermijden. In verband met deze zaak wierp de ondervoorzitster van de Antwerpse jeugdrechtbank de steen naar de Vlaamse regering. Zij stelt dat de Vlaamse regering reeds jaren te weinig geld voorziet om de opvangcapaciteit en -verscheidenheid te vergroten. Zolang dat niet gebeurt, moeten er jongeren naar de gevangenis worden overgebracht.

In antwoord op een vraag van mevrouw Becq spreekt u over de beheersing van de input inzake hulpvragen. Maar om de input te beperken moeten we de oorzaken aanpakken. In tegenstelling tot vroeger beschikken we nu over buurtwerkers, projectleiders, multiculturele coördinatoren, straathoekwerkers, maatschappelijk opbouwwerkers, basis- en netwerkers, multidisciplinaire terreinwerkers, welzijnsbemiddelaars, begeleidingsterapeuten, ervaringsdeskundigen, basisschakelaars, schoolpoortgespreksleiders, pleintoezichters, wrevelagenten, drugspreventiewerkers, enzovoort. Vraag me niet waar die mensen zich mee bezighouden. Maar ze zijn er, en alles wordt maar

Strackx

erger. We kunnen natuurlijk nog meer mensen aanwerven. En we kunnen nog meer instellingen bouwen. De nationale hervormingscommissie voor de jeugdbeschermingswetgeving heeft minister De Clerq al voorgesteld om twee speciale instellingen te bouwen voor minderjarige delinquenten die in voorlopige hechtenis werden genomen. Ik heb de indruk dat we dweilen met de kraan open. Het is hoog tijd dat we ons ernstig bezinnen over de oorzaken van het ontsporen van de samenleving. Een samenleving waarin vele ouders blijkbaar niet meer in staat zijn om hun kinderen op te voeden. Het gaat om ouders die blijkbaar geen verantwoordelijkheidsbesef meer hebben, en die blijkbaar ook niet meer relatiebekwaam zijn. Bij een bezoek aan enkele instellingen vroegen we de opvoeders naar de oorzaken van het probleemgedrag bij de jongeren. Ze vermeldden meermaals het probleem van de opnieuw samengestelde gezinnen. Ook veel leerkrachten verwijzen naar gescheiden en opnieuw samengestelde gezinnen. Een leraar uit Vilvoorde, die aan 14 tot 18-jarigen les geeft, zegt : in een klas van 20 leerlingen komen er soms 12 uit gescheiden gezinnen. Deze kinderen worden daardoor losser opgevoed, en aan hun lot overgelaten. Dat zie je aan hun gedrag. Ze roken op jeugdige leeftijd, ze gaan op jeugdige leeftijd uit en gaan tot diep in de nacht op stap. Een sexleven op jeugdige leeftijd is het gevolg. Jongeren komen in die omstandigheden vaak moe naar school, en tonen geen interesse voor sport- of andere activiteiten. Enkel actiefilms, met sex en geweld als ingrediënten, vinden ze nog prettig. Vroeger kon ik als leraar dergelijke problemen in de klas nog aanklaarten. Nu gaat dat moeilijker, omdat leerlingen geen respect meer hebben : ze lachen me gewoon weg. Einde citaat.

Het gevolg van dit alles is normvervaging en waardenverlies. Amusement wordt het hoogste levensideaal. Desinteresse, egocentrisme, druggebruik en ander onaangepast gedrag vloeit er uit voort. Het aantal echtscheidingen in België stijgt voortdurend : van 15.000 in 1981 tot 22.000 in 1994. We mogen dus aannemen dat het aantal probleemjongeren in de toekomst nog sterk zal stijgen. Ik zal u niet vragen, mijnheer de minister, wat u van plan bent te doen om onze jongeren terug een levensdoel te geven, of om het aantal echtscheidingen te verminderen. Al vind ik wel dat in deze tijden van samenlevingscontracten daar toch eens mag over worden nagedacht. Er zijn toch wel mogelijkheden, vind ik. Zo zou men inzake een echtscheidingsprocedure voor paren met kinderen de procedure kunnen laten voorafgaan door een cursus relatiebekwaamheid en verantwoordelijkheidszin. Iets is altijd beter dan niets. Ik wil de commissieleden ook vragen om eens na te denken over mogelijkheden om het probleem aan te pakken. Ik vind dat dit onze taak is. Van u, mijnheer de minister, had ik graag vernomen hoe de evaluatie gebeurt van de huidige aanpak van probleemjongeren. Bent u in het bezit van cijfers in verband met recidivisme ? Bij ons bezoek aan een instelling konden we daarover moeilijk informatie

verkrijgen. Vindt de minister de huidige aanpak in de instellingen stevig genoeg ? Gebeurt er voldoende onderzoek naar de oorzaken van het toenemend aantal jongeren met probleemgedrag, en van de sterk verhoogde agressiviteit ? Wat zijn daarvan de resultaten ? Onderneemt de minister stappen om de oorzaken van het probleem aan te pakken ? Ziet de minister mogelijkheden om binnen de grenzen van het budget een oplossing te vinden voor de voortdurend toenemende behoefte aan opvangmogelijkheden ? En onderneemt de minister stappen om in speciale opvangcentra te voorzien voor onhandelbare en zeer agressieve jongeren ?

De voorzitter : De heer Denys heeft het woord.

De heer André Denys : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik wil mijn betoog op de problematiek der bijzondere jeugdzorg, en niet zozeer op de problematiek van de echtscheidingen toespitsen. Inzake de bijzondere jeugdzorg vraag ik me af wat er gebeurt met de uitgevoerde doelmatigheidsanalyses. Ik hoor mensen uit de sector zeggen dat dit initiatief van minister Demeester-De Meyer eigenlijk niet wordt geïmplementeerd. Ik geloof dat zo'n initiatief een middel is om na te gaan of de gelden efficiënt worden gebruikt. Het is zinloos om te debatteren over de doelstellingen, als men moet vaststellen dat de middelen niet volstaan om de doelstellingen te realiseren. Ik vraag me dus af in welke mate die doelmatigheidsanalyse op het terrein zelf wordt geïmplementeerd.

De voorzitter : De heer Swennen heeft het woord.

De heer Guy Swennen : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, waarde collega's, ik wil hier niet zozeer bijkomende vragen stellen, aansluitend op het betoog van de interpellant. Ik heb immers nogal wat moeite met de toon van zijn betoog. Vooreerst zou ik er willen op wijzen dat aan de hand van stereotypen de problemen van jongeren sterk overbelicht worden. Bepaalde probleemsituaties, die zich slechts sporadisch voordoen, worden tot de regel uitgeroepen. Dat wordt dan aangegrepen om een aantal conclusies te formuleren inzake decadentie en waardenverval. Wat me ook erg stoort, zijn de veralgemeningen en conclusies in verband met echtscheidingen. Terzelfdertijd besteedt men geen aandacht aan de ware oorzaak van probleemgedrag. Ik heb het dan over kansarmoede. Dat herinnert ons aan de grote noodzaak om voortdurend te strijden tegen de duale samenleving en haar gevolgen. Daarmee hangt de strijd voor een betere sociale zekerheid samen. Dit ontbreekt in het betoog van mijn collega-interpellant, en staat in schril contrast met de door hem gehanteerde stereotypen die de waarheid geweld aandoen. In dit verband zou ik iets willen zeggen over een materie waaraan ik als federaal volksvertegenwoordiger lang heb gewerkt. Het gaat om de echtscheidingen. Het is huiveringwekkend te moeten vaststellen dat men een verband legt tussen echtscheiding en probleemjongeren. Dat

Swennen

kan men gemakkelijk weerleggen, met een overvloed van feitenmateriaal in de hand. Dit verband stemt niet met de werkelijkheid overeen, en steunt enkel op een vooroordeel. In de steden loopt één op twee huwelijken spaak. Op het platteland is die verhouding één op drie. Uit cijfers en de praktijk zelf blijkt dat scheiden op zichzelf niet problematisch is. Kinderen van gescheiden ouders zijn niet automatisch probleemjongeren. De wijze waarop men scheidt is erg belangrijk. Ik wil erop wijzen dat de tendens momenteel naar de echtscheiding bij onderlinge toestemming evolueert. Bij dit type van schuldloze echtscheiding, dat in onze wetgeving terug te vinden is, is de verstandhouding zeer groot. De nieuwe wetgeving, waarbij de echtscheidingsprocedures werden versoepeld, wijst volledig in deze richting en stimuleert als het ware dit type van echtscheiding. Op dit ogenblik kiest zestig procent van de koppels voor dit soort echtscheiding, zodanig dat zestig procent van de kinderen niet met een vechtscheiding, maar met een onderlinge verstandhouding wordt geconfronteerd. Ik zou hier nog veel verder in kunnen gaan, maar ik wens gewoon even aan te geven in welke mate men hier met vooroordelen werkt en deze nog versterkt. Ik wens de tonaliteit van de benadering van de heer Strackx met grote klem te bestrijden.

Ten tweede lijkt de heer Strackx me nogal bekommerd om een stevige aanpak en speciale opvangplaatsen. Hoewel hij dit niet zo uitdrukkelijk heeft geformuleerd, durf ik uit de algemene onderliggende teneur van zijn uiteenzetting opmaken dat hij hoe dan ook een aanzet wil geven om tot een repressieve hulpverlening te komen. Mij lijkt het evidentier dat we ons afvragen hoe de jongeren de gepaste hulp kunnen krijgen en of de hulpverleners aangepast zijn opgeleid om nieuwe problemen op een pedagogische manier aan te pakken. De heer Strackx somt een beetje denigrerend een lijst op van multiculturele werkers, welzijnswerkers, enzovoort. Hij vraagt zich af wat die allemaal doen. Ik heb me even niet kunnen bedwingen en in een spontane reactie gezegd dat deze mensen zeer goed werk verrichten. Ik beweer niet dat ze perfect werk leveren, dat dit niet voor verbetering vatbaar is, maar het is in mijn ogen een juistere benadering hun prestaties te evalueren eerder dan er denigrerend over te doen.

– *Mevrouw Trees Merckx-Van Goey treedt als voorzitter op.*

Aansluitend op deze tweede opmerking meen ik dat we ons moeten afvragen of er voldoende en efficiënt preventief wordt gewerkt. Kernvragen hierbij zijn : wanneer en hoe komen jongeren in een instelling terecht en welke wegen hebben ze voordien al moeten doorlopen ? Tot slot moeten we ons ook de vraag stellen welke hulp kan worden geboden om te vermijden dat jongeren in een instel-

ling terechtkomen. Dit lijkt me eerder de juiste benadering dan de overgefocuste ethische, repressieve aanpak waarover de heer Strackx het daarnet heeft gehad.

De voorzitter : De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen : Mijn opmerkingen sluiten voor een stuk aan bij wat de heer Swennen heeft gezegd. Ik erger me ten eerste aan de teneur die door de interpellant naar voren werd gebracht. Ik kan u verzekeren dat het dorp waar ik woon, Kruibeke, momenteel door de partij van de heer Strackx wordt geterroriseerd met allerlei affiches, waarop naar een harde aanpak van criminelen en druggebruikers wordt gevraagd.

De heer Felix Strackx : Mijnheer Stassen, dat is hier niet relevant.

De heer Jos Stassen : Dat is de teneur, vandaar dat ik ook een beetje geëmotioneerd ben in mijn reactie. Als men over bijzondere jeugdzorg spreekt, dan moet men bovendien weten waarover men spreekt. Spreekt men over jongeren met een crimineel gedrag en verleden, die als gevolg daarvan door de jeugdrechter worden geplaatst ? Of spreekt men over jongeren die niet vanwege een crimineel verleden, maar als gevolg van een problematische opvoedingssituatie terechtkomen in instellingen voor bijzondere jeugdzorg, zoals die waaraan we een tijd geleden een bezoek hebben gebracht ? Dat is een groot verschil in aanpak. Ik weet niet precies hoe ik met reageren. Moet ik reageren op het feit dat men vraagt naar een harde aanpak van de jongeren die door een jeugdrechter zijn geplaatst in gesloten instellingen, de vroegere rijksopvoedingsgestichten ? Of steekt men hen in instellingen voor bijzondere jeugdzorg, waarin kinderen als gevolg van een problematische opvoedingssituatie terechtkomen ? Dat is een groot verschil van teneur. Ik weet niet hoe we daaruit geraken, maar dat is door de interpellant zeker niet duidelijk naar voren gebracht. Inzake de aanpak weet ik uit ervaring dat er in de gewone instellingen voor bijzondere jeugdzorg, niet de gesloten instellingen, zeer degelijk aan een goed doordachte, gestructureerde aanpak wordt gewerkt. Men probeert de kinderen op zo'n manier aan te pakken dat men zeker niet kan spreken van een apathische werksituatie. Zo'n situatie wordt vaak in de hand gewerkt door het feit dat het gewoon niet anders kan met zo'n grote groep van mensen en ook door het grote probleem dat er ontstaat. Daarom vind ik het zeer erg dat hier naar een stevige aanpak wordt gevraagd. Dit getuigt zeker niet van kennis van de sector. Ik wil het woord stevige aanpak niet gebruiken, maar er bestaat wel een structurerende aanpak, waarbij men het gedrag van jongeren en kinderen probeert bij te schaven in connotatie met de begeleiding van de thuissituatie. De heer Strackx heeft er terecht op gewezen dat dit dweilen is met de kraan open als men niet aan preventie kan doen. Het gaat veel verder

Stassen

dan een stevige aanpak, waarbij men jongeren opsluit of wegsteekt en maar hoopt dat het probleem zo wordt opgelost.

De heer Felix Strackx : Dat heb ik toch niet gevraagd.

De heer Jos Stassen : Dat is de teneur die achter uw uiteenzetting steekt. Er moet volgens mij meer werk worden gemaakt van een preventieve aanpak via algemeen welzijnswerk. Vandaar dat het zeer ergerlijk is dat er naar een stevige aanpak wordt gevraagd. In die zin wil ik me sterk distantiëren van de teneur die hier wordt gehanteerd.

De voorzitter : De heer Strackx heeft het woord.

De heer Felix Strackx : Mevrouw de voorzitter, ik wil er toch op wijzen dat ik hier niet heb gepleit voor een stevige aanpak, maar wel voor preventie en voor het wegwerken van de oorzaken. De heer Stassen leidt uit mijn uiteenzetting iets af wat ik niet heb gezegd.

De voorzitter : Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Ik heb een paar bedenkingen. Ten eerste stoort ook mij die negatieve analyse. We hebben bezoeken gebracht aan instellingen en we hebben in de gemeenschappen gepraat over de vrijwillige hulpverlening. Ik wil hieraan toevoegen dat ik in mijn gemeente nog veel engagement opmerk. Laat het ons alstublieft niet te negatief benaderen, want er gebeurt heel veel bij jongeren. Ik hoor hier spreken over de jongeren van tegenwoordig, maar ik stel vast dat er in jeugdbewegingen en sportverenigingen nog vrijwillig en gratis engagement bestaat. Dit neemt niet weg dat er ook problemen zijn, waarin het inderdaad belangrijk is om de inspanningen te concentreren op preventie en hulpverlening. In het kader van de beleidsbrief over welzijn en gezondheidszorg, waarin ook de drugproblematiek heel specifiek aan bod kwam, hebben we er allemaal de nadruk op gelegd dat de resultaten precies uit die preventieve werking moeten komen. Mijnheer de minister, naar aanleiding van mijn vraag om uitleg inzake bijkomende personeelsleden voor de vrijwillige hulpverlening in het kader van de dienst bijzondere jeugdzorg hebt u ook geantwoord dat het nodig is om van het procesmatige verloop bij de maatschappelijk werkers een analyse te maken. Het is dan ook belangrijk dat die analyse er komt om er nadien lessen uit te kunnen trekken. Mijn derde bedenking is veeleer een vraag. Op dit moment worden op het federale niveau besprekingen gevoerd binnen de commissie-Cornelis. Het gaat hier om een strafrechtelijke materie, maar de besprekingen in deze commissie zullen ongetwijfeld aanknopingspunten opleveren met de regelgeving op het vlak van dit soort hulpverlening. Kan er niet worden voorzien dat we de elementen uit het rapport van de commissie-Cornelis, die

ook voor onze werking belangrijk zijn, hier ter sprake brengen ?

De voorzitter : Mevrouw Ceysens heeft het woord.

Mevrouw Patricia Ceysens : Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik vrees dat de heer Strackx een beetje het slachtoffer is geworden van de wijze waarop hij deze kwestie heeft aangebracht. Ik heb ook de indruk dat hij het niet zozeer over de bijzondere jeugdzorg wil hebben, maar eigenlijk een maatschappelijk probleem wil aankaarten dat veel verder gaat. Er zijn zeker goede elementen onder de jongeren, die heel wat engagement nemen. Maar wanneer ik rond half vijf door de straten van mijn eigen stad rijd, dan zie ik toch ook kinderen met hun boekentas op de rug voor de deur zitten met hun elleboogjes op hun knieën. Ik vind dat eerlijk gezegd verschrikkelijk. Ik zou die kinderen zo meenemen. Er zijn dus inderdaad wel dingen aan de hand in onze maatschappij en dat zal ook niemand willen ontkennen. Ik denk dat de heer Strackx het eerder over een algemeen maatschappelijk probleem wilde hebben. Gisteren nog heb ik in *The Economist* een studie gelezen over het probleem van het toenemende aantal echtscheidingen, waar men momenteel in Amerika en Groot-Brittannië mee kampt. Wat kan men als overheid doen aan de problematiek van jong gehuwde ouders met kinderen ? Heel wat kinderen plegen op zeer jonge leeftijd zelfmoord. Dit zijn toch tekenen aan de wand dat het in onze maatschappij niet altijd is wat het moet zijn. Daarom ook wil ik de heer Strackx de verdienste toebedelen een maatschappelijk probleem aan te kaarten. Alleen had hij niet mogen proberen het af te wentelen op de bijzondere jeugdzorg, want dat is natuurlijk een heel ander debat, waarop de heer Stassen terecht heeft gewezen. Want hebben we het nu over criminele jongeren of over jongeren uit problematische opvoedingssituaties ? Wat de heer Swennen aanhaalt, wil ik met klem weerleggen. Ik heb de indruk dat de politieke wereld en het parlement alle problemen op dit moment koppelen aan de kansarmoede. Dat is zo het nieuwe duiveltje-doet-al. En kijk eens hoe we als politici hard in de weer zijn om de kansarmoede onder controle te krijgen ! Kansarmoede is nu in alle commissies het toverwoord, maar ik denk dat we er op die manier ook niet komen. Er is uiteraard het probleem van de kansarmen, maar de problemen situeren zich niet alleen daar. Ook in sociale klassen die niet tot de kansarmoede behoren, zorgen echtscheidingen voor moeilijkheden. We moeten erop toezien dat we niet alles in verband brengen met de kansarmoede. We mogen er zeker niet van uitgaan dat, zodra we die onder controle hebben, alles zal zijn opgelost. We moeten eerlijk toegeven dat het dieper zit.

De voorzitter : Minister Martens heeft het woord.

Minister Luc Martens : Ik moet even zoeken naar de juiste toon om op al deze vragen te antwoorden. Ik heb met aandacht naar iedereen geluisterd en in wezen zit in alle

Martens

uiteenzettingen iets waardevols. Zelf behoort ik niet tot diegenen die geneigd zijn om tegenover jongeren culpabiliserend op te treden. Ik denk ook dat niemand hier dat wil. De waarheid is toch wel dat jonge mensen het in deze complexe samenleving bijzonder moeilijk hebben om hun spoor te vinden. Vaak zijn ze ook de laatsten om daarvoor met de vinger te worden gewezen. Ze zijn natuurlijk wie ze zijn, maar in belangrijke mate zijn ze mede beïnvloed door een veelheid van actoren. De omstandigheden waarin onze ouders hun opdracht moesten waarmaken, waren wellicht iets helderder dan die waarin dit vandaag moet gebeuren. We moeten kunnen toegeven dat de druk die op de gezinnen leeft en die vanuit de gezinnen zelf op de betrokkenen wordt uitgeoefend, beduidend groter is dan ooit voorheen. Dat houdt geen enkele neiging tot beschuldiging in, alleen het besef dat de druk vermoedelijk veel sneller toeneemt dan het vermogen en de weerbaarheid om op die vragen een antwoord te geven. In die zin kan de spanning ook groter worden. Het is duidelijk dat meestal jonge mensen, die precies op zoek zijn naar zekerheden en die zekerheden vandaag op een andere manier willen verwerven dan voorheen, een kwetsbare groep vormen. We zijn het er allemaal over eens dat dit een belangrijk voorwerp van zorgen uitmaakt. Hierbij is voor mij evident dat het gezinsbeleid daarin een belangrijke betekenis kan hebben. We hebben daar gisteren toevallig een aantal interessante gesprekken over gehad, en we zullen trachten om hierover ook in de richting van het parlement enkele goede voorstellen te doen. Het zou immers niet goed zijn dat de minister van Gezin zijn rol zou herleiden tot gastspreker op de feestvieringen van de Bond van Grote en Jonge Gezinnen. Dat is de gemakkelijkste weg, maar ik denk niet dat dit de weg is die we moeten volgen. Ik denk dat we een degelijk beleidsplan moeten uitwerken. We moeten de mensen aanmoedigen. We moeten kansen creëren zodat ze in duurzaamheid voor elkaar kunnen kiezen, natuurlijk wel beseffende dat dit vaak niet kan, dat mensen niet tot die keuze kunnen komen, of dat mensen die keuze niet kunnen doorzetten. Op dat moment moeten we ook begeleidend en ondersteunend aanwezig zijn, opdat engagementen die worden genomen, zo goed mogelijk zouden kunnen worden afgerond, of nieuwe verantwoordelijkheden zo goed mogelijk zouden kunnen worden opgenomen. Ik hoop ook daar, nog voor het einde van het jaar, voorstellen naar jullie toe te kunnen doen. Ik beken echter vrijmoedig dat, als ik niet wil terechtkomen in holle slogans en platitudes, ik daar wel wat werk aan zal hebben. Ik ben ervan overtuigd dat in heel die actie voor preventie, waar de collega's terecht voor pleiten, een actief en een activerend gezinsbeleid van zeer grote betekenis is. Op welke wijze men dan ook, ieder voor zich, dit engagement en deze gezinsvorming wil waarmaken; het is niet aan mij om daarover een oordeel te vellen. Ik denk dat we hier dus echt moeten aan werken en dat het een speerpunt moet zijn in het ge-

heel van onze preventieve actie. Het volgende punt waar ik het over wil hebben, heb ik niet gehoord, gelukkig maar, want ik zou er toch niet mee akkoord zijn gegaan: de problematiek van de repressieve hulpverlening voor jonge mensen. Er bestaat een oud gezegde: de vreeze des Heren houdt velen op het rechte pad. Ik denk echter wel dat dit vandaag onvoldoende is. We twisten zelfs al over wie die Heer zou kunnen zijn. Ik denk niet dat dit de goede weg is. Ik weet natuurlijk wel dat een opvoedingssituatie altijd een mengeling inhoudt van beloning of bevestiging enerzijds, maar ook van sanctie anderzijds. Er zijn omstandigheden waarin men toch wel eens – al of niet letterlijk – een tik op de vingers moet geven. Dit is echter helemaal geen pleidooi voor een repressief optreden. Ik geloof ook niet dat het goed zou zijn dat sommigen hiervoor zouden pleiten. Dit gaat immers uit van een negatieve benadering van de jongeren en een soort van ongelof in hun positieve mogelijkheden. Dit is een benadering die mij niet aanspreekt, ik vind juist dat we vanuit de positieve mogelijkheden van de jongeren moeten vertrekken. We moeten de jongeren zo veel mogelijk aanmoedigen, ook al houdt dat risico's van mislukking in. Het zal altijd ons lot blijven: dat we niet altijd kunnen slagen. Terecht heeft de heer Stassen een onderscheid gemaakt tussen jongeren die om diverse omstandigheden terecht komen in de sfeer van de bijzondere jeugdzorg enerzijds en diegenen die we als echte probleemkinderen gaan definiëren anderzijds. Dat is echt een fundamenteel onderscheid. Ik heb zelf reeds aan den lijve mogen ondervinden dat vele kinderen in de bijzondere jeugdzorg in feite bijzonder fijne kinderen zijn. Dat zijn dus kinderen die in omstandigheden zijn terechtgekomen waar ze zelf niets aan kunnen verhelpen. In veel gevallen is het een gevolg van het onvermogen van de ouders om voor hun kinderen te zorgen. Ik denk bijvoorbeeld aan drankmisbruik, prostitutie, geweldpleging, enzovoort. Heel wat kinderen slagen er op een merkwaardige manier in om te overleven en toch nog voor zichzelf een ambitie in hun leven te definiëren. Ik vind dat in vele van die instellingen uitstekend werk wordt geleverd. In de media komen gemakkelijk die enkele mislukkingen naar voren, maar daar tegenover staan – jaar in, jaar uit – honderden geslaagde opvoedingen.

De heer Strackx had het in zijn interpellatie echter niet zozeer over deze brede groep, hij spitste zich eigenlijk toe op de echte probleemgevallen, de jongeren die door een misdrijf zijn gevat, die door de jeugdrechter verplicht bij de hulpverlening zijn terechtgekomen. Het gaat dan om mensen die uiteindelijk terechtkomen in de gemeenschapsvoorzieningen voor de bijzondere jeugdzorg. Dat is natuurlijk, in het geheel van de groep die in de jeugdzorg zit, een beperkte groep. De volledige groep komt op een totaal van ongeveer 6.200. Het is zo dat het maar over 208 personen gaat in de gemeenschapsinstellingen. Iedere mislukking is er natuurlijk één te veel. Maar uiteindelijk gaat het dus maar over 208 gevallen, waarvan 70 in twee

Martens

gesloten afdelingen zitten : 40 in Beernem en 30 in Mol. Mijnheer Strackx, ik denk in ieder geval dat men probeert om op een adequate manier een pedagogische aanpak te ontwikkelen. We hebben die pedagogische aanpak ook ondersteund door in september een pedagogische commissie te installeren. We hebben dit gedaan, niet om de zaak te 'encommissioneren', maar om een groep van mensen met hart en toewijding samen te brengen die adviseerend optreden ten aanzien van die gemeenschapsinstellingen en die samen met de gemeenschapsinstellingen zoeken naar een goede en een verantwoorde pedagogische aanpak. Men heeft behoefte aan zo'n niveau van advies, van reflectie en van gesprek omdat de belasting van diegenen die in deze instellingen staan, bijzonder groot is. We mogen dat werkelijk niet onderschatten. Er is enerzijds de enorme mentale druk, en anderzijds is er soms ook de fysieke bedreiging. U hebt daar zelf reeds naar verwezen. Dit zorgt ervoor dat het werk daar bijzonder moeilijk is. Het is dan ook voor die mensen bijzonder belangrijk dat ze een gesprekspartner kunnen vinden die met hen meedenkt en in de meest concrete termen zoekt naar manieren van aanpak die misschien naar betere resultaten zouden kunnen leiden. Hierbij hebben we dus mensen samengebracht uit de wetenschappelijke wereld met mensen die een ruime ervaring hebben, we hebben dus geprobeerd om vooral een competente commissie op te richten. Ik herhaal dat het niet de bedoeling is dat deze commissie een soort van reflectiekamer wordt, die hier in Brussel op een abstract niveau actief zou zijn, maar wel als een actief geëngageerde commissie die via een actieve dialoog met deze instellingen voortdurend en met de betrokkenen op de werkvloer zoekt hoe aan een pedagogisch verantwoord beleid in bijzonder moeilijke omstandigheden kan worden gewerkt. Naast deze relatief beperkte groep hebben we ook nog de 230 voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand. Ook hier zijn dus heel wat kinderen met opvoedingsproblemen. U weet dat we uiteindelijk een netwerk van voorzieningen hebben met daarin zeven verschillende categorieën : de begeleidingstehuizen, de gezinstehuizen, de onthaal-, oriëntatie- en observatiecentra, de dagcentra, de diensten voor thuisbegeleiding, de diensten voor begeleid zelfstandig wonen en de pleegzorg. Met andere woorden, er is een differentiatie, een diversiteit in de zorg die we aanbieden, omdat we de ambitie hebben om een zorgverlening op maat aan te bieden. Er is niet één model, er zijn verschillende modellen mogelijk. Het moet ook mogelijk zijn om deze modellen soepel van het ene in het andere te laten overgaan, waarbij de voorkeur volgens mij telkens zal moeten gaan naar diegene die het minst ingrijpend is. Dit moet de grondhouding zijn. Je moet die dingen doen die nodig zijn, bij voorkeur op een manier dat ze het minst ingrijpend zijn. Ik bedoel hiermee natuurlijk niet het minst efficiënt, ik bedoel het minst destabiliserend. Als we vaststellen hoe men in deze instellingen werkt – ik richt me nu

opnieuw tot onze gemeenschapsinstellingen, maar ook breder – is het duidelijk dat men dat niet zomaar willekeurig doet, maar dat men werkt op basis van een handlingsplan. Men maakt binnen onze gemeenschapsinstellingen een duidelijk plan op – zoals een leraar binnen zijn discipline een leerprogramma opmaakt – dat een soort van hulpverleningsprogramma is dat wordt samengesteld door de verwijzers, bijvoorbeeld de sociale diensten van de jeugdrechtbank of ook de mensen die betrokken zijn bij de comités voor de bijzondere jeugdzorg. Hoe dan ook, het zijn dus de verwijzers zelf die, op het moment dat ze verwijzen, tegelijk zeggen : wij vinden dat dit soort van orthopedagogisch programma moet worden samengesteld en afgewerkt door de betrokkene, met de hoop dat die daardoor uiteindelijk op een nieuw en perspectiefvol spoor zou kunnen komen. In dat handlingsplan staat duidelijk ook wat de doelstellingen zijn die moeten worden gerealiseerd en ook de manier waarop die doelstellingen moeten worden gerealiseerd. Zo'n plan wordt ten laatste één maand nadat men aan die begeleiding begonnen is, reeds neergelegd. Op basis van dit plan wordt dan met de betrokkene gewerkt. Dat plan wordt ook voortdurend geëvalueerd. Dit gebeurt in samenspraak : met andere woorden, men gaat ervan uit dat degene die de hulpverlening krijgt, ook een partner is in dit gebeuren. Het is niet iets dat hij zomaar moet ondergaan. Het is iets waar hij zelf zijn plaats in kan zien en als het ware als gesprekspartner in een groeiende volwassenheid kan meespelen.

In mijn volgende punt wil ik het hebben over de residentiële begeleiding van moeilijke adolescenten in begeleidingstehuizen met opnameplicht. U weet dat we dus in het geheel van de voorzieningen een aantal voorzieningen hebben erkend die van een bijzondere categorie zijn omwille van de moeilijkheid van de problematiek waarmee de adolescenten daar zitten. Die voorzieningen zelf worden ondersteund door een bijzondere ondersteuningsstructuur die als het ware geënt is op een experiment dat door professor Walgraeve werd begeleid. Bij dit experiment waren drie instellingen betrokken : Pieter Simenon in Lommel, De Wissel in Leuven en Het Oranje Huis in Kortrijk. Het is zo dat dit nu is uitgebreid tot zes gespecialiseerde v.z.w.'s waarmee er een samenwerkingsverband is en die functioneren als een soort van ondersteuningsstructuur ten aanzien van die 26 voorzieningen die met een meer intensieve, een meer acute problematiek worden geconfronteerd. U vraagt dan : hebt u slaagcijfers ? Wat zijn de cijfers van het recidiveren ? Ik moet toegeven dat ik u daar niet op kan antwoorden. Ik moet u bekennen dat daar momenteel aan wordt gewerkt. We proberen om daar via een geïnformatiseerd registratiesysteem, waar we de klantgegevens samenbrengen, wel wat meer zicht op te krijgen en dus als het ware vanaf de opname tot en met hoe het dan verder moet, te zien hoe het curriculum van de betrokkene evolueert. Maar op dit moment hebben we dus geen globale gegevens. Ik heb één indicatie, met name de gemeenschapsvoorziening van Beernem. Daar

Martens

werden in 1994 48 heropnames genoteerd op een totaal van 151 inschrijvingen. Eén derde gaat dus over recidiverend gedrag. U weet dat Beernem de enige gemeenschapsvoorziening is voor meisjes. U weet dat het een gesloten instelling is en dat de populatie daar voor ongeveer 25 procent bestaat uit als misdrijf omschreven feiten. Op grond ook daarvan zijn ze daar geplaatst. U vraagt of de instellingen stevig genoeg zijn in hun aanpak. Ik stel dan natuurlijk de vraag wat u bedoelt met stevig genoeg. Ik vind dat men daar moet onder ogen zien dat men daar met een bijzonder scherpe en een bijzonder zware problematiek zit. In die instellingen moet men het volledige gewicht dragen van datgene dat maatschappelijk fout gaat. U hebt onder meer verwezen naar het incident dat zich enkele weken geleden in De Hutten heeft voorgedaan. Ik herinner me de uitspraak van de directeur, een man die met de grootste toewijding zijn opdracht probeert te vervullen. U wordt er geconfronteerd met jonge mensen die werkelijk door de bodems heen zijn geraakt en waarvan het niet altijd meer mogelijk is om ze te recupereren. U zit daar ook met jonge mensen voor wie een psychiatrische hulp misschien heilzamer zou zijn, maar hiervoor zijn we jammer genoeg nog niet altijd tot de beste samenwerkingsverbanden gekomen. Eén van de collega's heeft er ook op gewezen dat dit soort werk niet in een vacuüm verloopt, dat we in het bredere kader van een federale wetgeving moeten werken. Als men de vraagt wat daar gebeurt, dan is dat volgens mij ook een terechte vraag. Er moet immers duidelijk een afstemming gebeuren op het ene en op het andere. We kunnen inspanningen leveren, maar die moeten natuurlijk analoog worden ondersteund door datgene wat federaal gebeurt. Dit is in het verleden ook niet altijd gebeurd. Ik hoop dat dit nu zal veranderen met het rapport-Cornelis. Dit is al een debat op zich. Dit is trouwens een zaak voor het federale parlement ; men heeft daar ook al wat aandacht aan besteed. We moeten in elk geval ook bekijken hoe wij ons daarin zullen positioneren en welke lessen we voor onszelf zullen trekken. Ik pleit er dus hoe dan ook voor dat men ook aan dat preventiemodel sterker zou werken. Ik voel er niet veel voor om de mensen die in de instellingen werken of de instellingen zelf te culpabiliseren. U kan toch niet ontkennen dat het aantal incidenten al bij al relatief beperkt is ; als je bekijkt hoeveel er uiteindelijk per jaar maar als incident worden weerhouden. Het gaat hier om een marginaal percentage : 2, 3 of 4 procent. Natuurlijk is dat te veel, maar soms is er een soort onvermogen ten opzichte van die jongeren. Er zijn ogenblikken waarop men moet vaststellen dat iemand onhandelbaar is, dat er geen doen meer aan is. U kan het mensen op dat ogenblik niet helemaal kwalijk nemen dat ze naar de noodrem grijpen. Dat gebeurt uit een soort lijfsbehoud. Ik verwijs in dit verband naar het eerder vernoemde incident : daar was men uit lijfsbehoud verplicht iemand in een isoleercel te plaatsen. Het woord isoleercel zou hier trouwens uitdrukkelijk tussen aanha-

lingstekens geplaatst moeten worden. Uit nader onderzoek is immers gebleken dat de betrokkene weliswaar geïsoleerd werd van een bredere groep, maar wat het overige betreft in vrij behoorlijke omstandigheden werd opgevangen en begeleid. Zo had hij bijvoorbeeld toegang tot de gymzaal en de mogelijkheid over boeken te beschikken.

Wat de oorzaken betreft, is er hier en daar wel wat wetenschappelijk onderzoek gaande. Mijnheer Strackx, in voorbereiding van uw vraag heb ik even de inventaris laten opmaken. Ik lees hier : effectevaluatie in de Bijzondere Jeugdzorg. Men werkt aan een instrument voor pedagogische kwaliteitsmeting. Men is onder meer bezig met de doorlichting van het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen, met evaluatiecriteria van pedagogische modellen. Dit zijn onderzoeken waarvan de resultaten op dit ogenblik nog niet echt in mijn bezit zijn. Wat ik daarover weet is te fragmentarisch om daaromtrent uitspraken ten gronde te doen. Ik herhaal echter dat uw uitspraak als zou het hier over een toenemend aantal gaan niet helemaal klopt. In het geheel van de Bijzondere Jeugdzorg, wanneer deze breder wordt gedefinieerd, is er in feite een stabilisering. Ook in die instellingen waar de meest problematische situaties komen is er gemiddeld eigenlijk geen echt grotere bezetting dan in het verleden. Wel klopt het dat er in dit verband meer klachten bestaan. Dat heeft dan weer te maken met het feit dat we gevoeliger zijn voor alle mogelijke defecten in de samenleving. Wanneer we als kwajongens – en ik behoorde tot die categorie – voetballen, toen hebben we wel eens een ruit aan diggelen getrapt. Ook werden we wel eens bij de boeren in de stallen betrapt, waar we dan misschien ei zo na een brand hadden gestookt. We kwamen niet in handen van de Bijzondere Jeugdzorg, maar onder handen van een vader, die vandaag vermoedelijk voor kindermishandeling zou worden aangeklaagd, maar ons toen een forse pandoering heeft gegeven. Ik pleit er niet voor om naar die situatie terug te keren, maar ik wil slechts aangeven dat de gevoeligheid beduidend hoger ligt. De tolerantiedrempel ligt minder hoog in een aantal opzichten. Waarom ? Omdat we moe en afgepeigerd zijn, omdat er enorm veel stress is in de samenleving en we dus veel kitteloriger reageren. Je merkt dat in zovele omstandigheden. Wel merken we natuurlijk dat er een problematiek is van druggebruik en drughandel : dat is werkelijk een vreselijke kwaal in de samenleving waarover ik bijzonder weinig weet. Dat laatste is dan nog een eufemisme. Maar ik weet dat dit debat door een andere minister in deze commissie wordt gevoerd, een andere minister die naar ik aanneem veel deskundiger is in deze materie dan ikzelf. Wat de onderzoeksresultaten betreft kan ik u op dit ogenblik dus niet antwoorden, mijnheer Strackx. Als u me vraagt of ik binnen het bestaande budget mogelijkheden zie om een aantal dingen te doen, dan zeg ik dat het er op aankomt flexibeler om te gaan met onze budgettaire mogelijkheden. Deze worden nu vaak te rigide georganiseerd, in die zin dat men op elke subvorm een cijfer moet kleven. Voor sommige subsecto-

Martens

ren wordt dat cijfer soms ingevuld, voor andere niet. Dit terwijl je eigenlijk soepele overgangsvormen zou moeten toelaten binnen het geheel van een budgettaire begrenzing. Het is beter geen strakke programmatiecijfers per subsector voorop te stellen. Soepelheid is dus nodig, ook omdat dit soms beantwoordt aan de nieuwe aanpak. Mijn beperkte doch reële veldervaring is dat men merkwaardig goede dingen doet op bijvoorbeeld het vlak van ambulante ondersteuning. Recent had ik nog de kans in Veurne een klein project te bezoeken. Ik vind dat men daar op een schitterende manier werkt. Ik denk dat we ook die ambulante ontwikkelingen een kans moeten geven, niet om de tewerkstelling terug te dringen, niet om te besparen, maar omdat je zo een veel grotere impact kan hebben en je ook veel meer op de context kan inwerken. Het is immers zo dat men – zoals meerderen hebben gezegd – voor een deel toch resultaat is van zijn context. Natuurlijk speelt niet alleen de context een rol : dat zou ons tot een marxistische analyse leiden, een analyse die de mijne niet is en wellicht de uwe evenmin. Het is duidelijk dat we meer zijn dan dat. We hebben er ook een eigen verantwoordelijkheid in. Soms is het echter moeilijk voor jonge mensen om die verantwoordelijkheid gestalte te geven. Ik pleit dus voor de opheffing van dat soort programmatiegetallen om de verschillende capaciteiten per werkvorm in de verschillende regio's op een meer soepele manier in te kunnen vullen. Wat uw laatste vraag betreft wil ik het volgende zeggen : hulpverlening veronderstelt per definitie een bereidheid tot medewerking. Men kan de mensen niet gelukkig maken tegen hun zin. Willen mensen niet meewerken, dan doet u niet meer aan hulpverlening. Is de bereidheid tot meewerken er niet, dan moeten de jeugdrechtbanken uiteraard hun verantwoordelijkheid nemen. Over het rapport van de commissie-Cornelis zal ik vermoedelijk binnen de 14 dagen een gesprek hebben met Minister De Clerck. Ik heb hem gisteren mijn agenda overhandigd, met de vraag om een gedachtenwisseling te hebben over een aantal punten. Eén van die punten is precies welke conclusie hij denkt te trekken uit het rapport van de commissie-Cornelis. We zijn bezig met de lezing van dit federale rapport, dat moet leiden tot een hervorming van de Wet op de Jeugdbescherming. Het voorstel in het rapport komt neer op een verschuiving van een beschermings- naar een sanctiemodel, wat nog niet hetzelfde is als een strafmodel. Het gaat hier over een pedagogische sanctie, als een soort maatschappelijke reactie op een delict. Wanneer iemand op maatschappelijk vlak iets fout heeft gedaan, dan heeft een samenleving het recht om, bij manier van spreken, een wederdienst te eisen. Het verschil tussen pedagogische sancties en straffen is subtiel, maar zij die enig gevoel voor pedagogie hebben zullen dit wel kunnen maken. De volgende dagen zullen we dit met Minister De Clerck bespreken en bekijken wat de interferenties zijn tussen de bij ons bestaande decreten en de Wet op de Jeugdbescherming zelf. Mijnheer Denys, u stel-

de een vraag over de doelmatigheidsanalyse. Ik wist niet dat u voorzitter was geweest van die commissie ; dat zal dan wel met de nodige oordeelkundigheid zijn gebeurd. Deze analyses hebben een permanent karakter. Men heeft een aantal proeftuinen aangeduid. Ondertussen werden er weer andere aangeduid. Het heeft natuurlijk maar zin – daar hebt u gelijk in – om steeds nieuwe te gaan verkennen als u ondertussen daadwerkelijk iets doet met de inzichten die aan de oppervlakte komen. We beschikken binnen niet langer dan twee maanden over de resultaten ervan. We hebben die ontvangen. Ikzelf heb ze een eerste keer diagonaal doorgenomen en ze worden grondig uitgespit door de medewerkers. Ik heb ze bijvoorbeeld al actief gehanteerd bij de doorlichting van de begroting. De Vlaamse regering heeft de begroting eens doorgelicht, los van de begrotingscontrole, om ze in haar geheel op haar doelmatigheid te bekijken en een soort nul-budgetoefening te verrichten. De vraag bij dit laatste is : mochten we niets doen, zou dit alles dan in elkaar stuiten of zouden we pleiten voor een opdracht van de overheid, met financiële gevolgen ? Daar is dat zeer nuttig gebleken : dat gaf heel wat achtergrondinformatie om op ge-degen manier deel te nemen aan dat soort doorlichting. Op dit ogenblik wordt het ook actief gehanteerd binnen de afdeling Bijzondere Jeugdzorg, in het kader waarvan men binnen de Vlaamse Gemeenschap bezig is met het uitwerken van een aantal strategische doelstellingen. Zelf vind ik dat we hier ook op korte termijn een aantal conclusies uit trekken. De begroting van 1997 zal – zoals ik reeds vroeger zei – het waarheidsgehalte toetsen. Daaruit zal reeds blijken of we conclusies getrokken hebben.

De voorzitter : De heer Denys heeft het woord.

De heer André Denys : Mevrouw de voorzitter, vrij belangrijk is het toetsen van de doelstellingen aan het resultaat. Dat ligt in mijn ogen nogal goed vevat in de uitgevoerde doelmatigheidsanalyse. Het is wellicht goed dat de commissie daar eens een onderzoek aan wijdt. Dit dient echter natuurlijk op het juiste tijdstip te gebeuren. Dit doen naar aanleiding van de begroting lijkt me niet opportuun, omdat men het daar meer heeft over de doelstellingen. Volgens mij moet dit apart gebeuren. Mijnheer de minister, bent u er al klaar voor om dit hier te bespreken ? Het moet, denk ik, immers een gedachtenwisseling zijn tussen de commissie en de minister zelf. Indien het nog in een te vroeg stadium zou zijn, dan is dit natuurlijk een maat voor niets. Een apart onderzoek lijkt me dus nuttig.

De voorzitter : Is dat mogelijk voor de minister in de loop van de maand juli ?

Minister Luc Martens : Dat is geen enkel probleem. Dan stel ik voor dat men me de stukken geeft. Op basis hiervan zullen we een gedachtenwisseling hebben. Voor een aantal dingen die daaruit naar voren komen ben ik heel gevoelig, andere veronachtzaam of overwaardeer ik dan

Martens

wellicht weer. Een gedachtenwisseling op basis van eenzelfde stuk kan een gemeenschappelijk inzicht geven.

De heer André Denys : Kan dit dan ook gekoppeld worden aan een hoorzitting waarbij de bevoegde instanties en de stuurgroep betrokken worden ? Het is niet zo eenvoudig, samen met technici bekijken hoe die doelstellingen bij elkaar kunnen worden gebracht.

De voorzitter : Ik stel voor dat we eerst de documenten zouden krijgen om dit alles vervolgens op basis van een evenwichtig samengesteld voorstel aan de commissie voor te leggen alvorens het te organiseren. Dan kan iedereen nog iets inbrengen en bijsturen wat het tijdschema betreft. Als u meent dat het niet aangewezen is dit tijdens de begrotingsdebatten te doen...

Minister Luc Martens : Ik vind dat collega Denys ter zake gelijk heeft.

De heer André Denys : Het is de vraag hoe je die doelmatigheidsanalyse kan implementeren ten opzichte van parlement en regering. Dan kan een begroting te beperkt zijn.

De voorzitter : De heer Strackx heeft het woord.

De heer Felix Strackx : Ik wil de minister bedanken voor zijn verhelderend antwoord. Ik zou u dankbaar zijn mocht u me het schema waarover u het zoëven had, het schema betreffende de door u aangebrachte structurering in de instellingen, kunnen bezorgen. U vroeg me wat ik bedoelde met de vraag of de aanpak stevig genoeg was. We zijn in Mechelen geweest, bij het project van het begeleid zelfstandig wonen, of hoe heet dat ook al weer ?

Minister Luc Martens : Begeleid wonen.

De heer Felix Strackx : We hebben daar met die opvoeders gesproken. Ik had de indruk dat zij bijvoorbeeld niet zwaar tilden aan het soft drug-gebruik door de jongens die daar wonen. We stelden daar vragen over en zij vonden dat blijkbaar niet het belangrijkste probleem. Ik vond dat ze daar nogal snel over gingen. Dat bedoel ik eigenlijk met stevig genoeg. Daarmee bedoel ik niet dat ik vind dat men de kinderen iedere avond moet slaan. Dat is blijkbaar wat men me hier in de schoenen wil schuiven. Ten opzichte van de heer Swennen wil ik toch zeggen dat ik helemaal niet veralgemenend heb willen spreken over de jeugd. Mevrouw Becq heeft me dat blijkbaar ook in de mond willen leggen. Ik weet ook best dat het grootste deel van onze jongeren helemaal niet ontspoord is. Daar heb ik het niet willen over hebben. Ik heb de jeugd niet willen culpabiliseren, maar eerder de ouders. Ik heb ook helemaal niet willen pleiten voor een repressief beleid, zeker niet tegenover de jeugd. Geregeld hoor ik van de

man in de straat : het zijn de ouders die ze zouden moeten vastzetten. Dat bedoelde ik eigenlijk met stevig genoeg. Ik heb evenmin op denigrerende toon willen spreken over de sector. Ik stel enkel vragen over de doelmatigheid. Minister Demeester-De Meyer had het over een straathoekwerker die tijdens een periode van twee jaar geen verslag had moeten uitbrengen over zijn activiteiten. Die man deed wel zijn best, maar hij werd helemaal niet geëvalueerd.

Minister Luc Martens : Men mag toch niet alles op één hoopje gooien. Verschillende activiteiten en functies, die u vermeldt, hebben als dusdanig niets te maken met de bijzondere jeugdzorg. Vele hebben een experimenteel karakter. Ik vind wel dat we moeten nagaan hoe we in die veelheid van gefragmenteerde voorzieningen wat cohesie zouden kunnen aanbrengen. Ik denk wel eens dat teveel versnipperde initiatieven, die onontkoombaar een smalle basis hebben, kunnen leiden tot een isolement van de hulpverlener. Dat heeft negatieve gevolgen voor hun eigen doorstroming, perspectief en motivatie.

De heer Felix Strackx : Maar worden die mensen voldoende geëvalueerd, geholpen en ondersteund ?

Minister Luc Martens : We moeten toch voorzichtig blijven, en niet al te vlug de indruk wekken dat in de sector allemaal profiteurs werken ...

De heer Felix Strackx : Dat heb ik niet willen suggereren, mijnheer de minister. En wat ik hier over de echtscheidingen vertelde, hebben anderen tegen me gezegd. Tijdens ons bezoek aan de instelling hebben we de opvoeders gevraagd wat de fundamentele reden van het probleem is. En tot mijn grote verbazing kwam echtscheiding naar voor als één der grote oorzaken. Ikzelf zou nooit dat verband hebben gelegd. Ik zuig dat niet uit mijn duim. Ten slotte, mijnheer Swennen, nog dit : u pleit voor een degelijke sociale zekerheid. Ik dacht toch dat we die reeds hadden ...

De voorzitter : De heer Denys heeft het woord.

De heer André Denys : Ik heb uit dit debat toch wel wat geleerd. Wat me erg heeft doen schrikken was een recente uitspraak van mevrouw Cantillon in de Commissie voor Staatshervorming. Zij was er aanwezig als deskundige inzake armoede en armoedebestrijding, en niet als CVP-senator. Het trof me dat volgens haar het beleid slechts een marginale invloed heeft op de armoede. Haar onderzoek heeft aangetoond dat veeleer de culturele onderstroom bepaalt of er al dan niet armoede is. Zo'n uitspraken doen me toch nadenken over de relatieve waarde van het optreden van politici inzake deze materie. Deze opvatting staat volkomen haaks op de stelling van de heer Swennen, die voortdurend pleit voor meer middelen om de kansar-

Denys

moede te bestrijden. Zeker : op individueel vlak is het mogelijk om een aantal mensen te helpen. Maar op macro-niveau moet men met mevrouw Cantillon besluiten dat de overheid tegenover de armoede vrij machteloos staat. Moeten daaruit geen conclusies worden getrokken ?

De heer Luc Martens : Ik geloof ook dat alles te maken heeft met weerbaarheid. Mensen moeten die kunnen opbouwen. En ik geloof ook dat mensen die in de armoede verzeilden, gevangen zaten in een cultuur die hen geen perspectief bood om zich daaraan te onttrekken. Deze problematiek heeft erg veel te maken met vorming, en dan niet enkel vorming in de onderwijskundige betekenis van het woord. Die mensen gaan dikwijls gebukt onder een aantal stigma's. De vraag is dus hoe men deze mensen mondiger kan maken, zodat ze voor zichzelf een nieuwe omgeving durven creëren. In de mate dat we daartoe een aantal randvoorwaarden kunnen uitbouwen, die te maken hebben met werk, onderwijs, huisvesting, enzovoorts, geloof ik dat we dit proces betere slaagkansen kunnen geven. Ik deel dus uw analyse. Een overheid moet niet vooral in de plaats van kansarmen optreden. De overheid moet hen mogelijkheden geven om hun mondigheid te ontwikkelen en om zelf beslissingen te nemen. Dat moet hen een perspectief op een ander bestaan geven. We zijn daar mee bezig. Armen moeten zichzelf organiseren, en zelf opkomen voor hun eisen. Het aanbieden van een aantal voorzieningen door de overheid biedt geen uitkomst als die terzelfdertijd niet door de armen zelf daadwerkelijk in handen worden genomen. Ze moeten zelf een nieuw, hoopvol bestaan uitbouwen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Bart Vandendriessche tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de opvang van personen met een zware handicap

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Vandendriessche tot de heer Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de opvang van personen met een zware handicap.

De heer Bart Vandendriessche : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, waarde collega's, ik vind het zinvol om deze interpellatie te beginnen met een brief waarin een schrijnende problematiek wordt verwoord. Ik citeer : ik durf mij als ouder nogmaals tot u richten in verband met de uitbreiding van het home voor hersenverlamden

X. Het is nu sedert 30 juni 1995 dat wij als ouders zelf moeten instaan voor de opvang van onze volwassen zwaar motorisch gehandicapte kinderen en dit begint zwaar te wegen. Ook voor de personen in kwestie is het moeilijk afwachten totdat een plaatsing in het home mogelijk wordt. Ze werden in het MPI zeer goed voorbereid en stonden positief tegenover een opname. Maar na al die tijd thuis vermindert hun enthousiasme en vrezen wij voor een moeilijke gewenning in het home. Einde citaat. Dit is een situatiebeschrijving van een motorisch volwassen gehandicapte. Maar dat geldt ook voor zwaar mentaal gehandicapte volwassenen. Het is dikwijls niet mogelijk om deze mensen thuis te verzorgen. Heel wat ouderwordende ouders vragen zich af wat er met hun gehandicapt kind zal gebeuren als zij er niet meer kunnen voor zorgen of er niet meer zullen zijn. Deze onzekerheid maakt hen dikwijls bitter of opstandig. Dikwijls worden zij ook ziek van ellende, en ontwikkelen zij daarover schuldgevoelens. Op 21 februari 1995 werd in deze commissie een interpellatie gehouden over de lange wachttijden bij de opname van gehandicapten in instellingen. Dit initiatief was toen aanleiding tot een boeiend overleg tussen uw voorgangster en verschillende parlementsleden. Het programmacijfer voor deze residentiële opvang is 3,4 per duizend. Er zou in de tijd een provinciaal onevenwicht zijn gegroeid. In de komende jaren zouden er 600 bedden moeten bijkomen om aan de behoeften te voldoen. Ombouw van kinderopvang in de MPI's, zoals dat nu bestaat, naar volwassenenopvang (van internaten naar residentiële instellingen voor ouderen) zou één der problemen kunnen oplossen. De inrichting van bijkomende plaatsen is nog niet zeer concreet uitgewerkt. Vandaag blijft het probleem van het tekort aan opvangplaatsen voor meervoudig gehandicapte personen bestaan. De provinciale wachtlijsten puilen uit. Zo zijn er op de wachtlijst voor Oost-Vlaanderen op dit ogenblik niet minder dan 300 wachtenden, waaronder 62 dringende en zeer dringende gevallen. Daarbij wordt dan nog geen rekening gehouden met de interne wachtlijsten van de instellingen zelf. Dit blijkt trouwens ook uit de studie, met als titel De naakte cijfers, die in opdracht van het Vlaams Fonds werd gemaakt. In die studie van augustus 1995 werd het tekort aan opvangplaatsen voor volwassen gehandicapte personen onderstreept. Om aan de hoogste nood te voldoen, zijn er instellingen die deze volwassenen opnamen in een MPI. Daarvoor sluiten ze kortlopende opvangcontracten, van 3 maanden. Ook dit is geen oplossing voor de ouders, die steeds opnieuw zich afvragen of er wel een verlenging uit de bus zal komen. De geplande uitbreidingen zijn meestal al voorbehouden voor personen op interne wachtlijsten. Dit kunnen jongeren zijn uit dezelfde instelling, of bewoners van het eigen dagcentrum. Er is dus geen plaats meer in de herberg, zoals vele ouders zeggen. Zij trekken met hun zwaar gehandicapten van instelling naar instelling. Sommige kleine instellingen

Vandendriessche

hebben wachtlijsten van 20 tot 30 mensen. Daar komen de volgende decennia geen bijkomende plaatsen meer vrij. Ten einde raad worden sommigen in een psychiatrische instelling geplaatst. Dikwijls horen we mensen uit de sector suggesties uiten inzake substitutie en reconversie. Misschien is het nodig inzake opvang voorrang te geven aan zwaar gehandicapten. Wellicht kunnen reconversies worden overwogen ten bate van de volwassenen, op die plaatsen waar sedert geruime tijd een aantal plaatsen voor minderjarigen niet worden bezet. Ongetwijfeld zijn er voorzieningen die over infrastructuur en accommodatie beschikken en bereid zijn de voorkeur te geven aan de opname van meervoudig gehandicapten. Er zijn wellicht dringende maatregelen nodig om de optimale bezetting van de bestaande bedden te garanderen. In zijn beleidsbrief stelt de minister trouwens uitdrukkelijk dat er aangepaste woonvormen moeten worden gevonden voor volwassen gehandicapten wier ouders niet meer voor opvang kunnen zorgen. De ouders vragen ook meer zekerheid inzake opvang. De bepalingen tot vaststelling van algemene erkenningsvoorwaarden van de voorzieningen bieden helaas weinig soelaas. Artikel vier bepaalt immers dat de voorziening zich bij ontslag of stopzetting van de dienstverlening ertoe verbindt mee te werken bij het zoeken naar een aangepaste andere voorziening. Dat is natuurlijk verontrustend voor de ouders en biedt hen zeker niet veel waarborgen. De gebruiker kan aldus zonder recht, zonder verhaal en zonder toekomst aan de deur worden gezet. In vele gevallen kan hij op niemand terugvallen en wordt hij aan zijn lot overgelaten. Een gewaarborgd recht op opvang voor volwassen gehandicapten zou een belangrijke stap zijn en een grote zorg minder voor de getroffen ouders. Mijnheer de minister, tot daar enkele overwegingen. Ik heb ook nog een paar vragen.

Hebt u zicht op de impact van de problematiek van de opvang van zwaar meervoudig gehandicapte volwassenen, met andere woorden op de omvang van de centrale provinciale wachtlijsten en de interne wachtlijsten van de voorzieningen? Ik weet dat dergelijke centrale wachtlijsten in Oost-Vlaanderen, Antwerpen en Limburg bestaan, maar van andere heb ik geen weet. Bestaan ter zake bepaalde provinciale of regionale knelpunten? Ik ben uiteraard alleen maar met de Oostvlaamse situatie vertrouwd. Welke maatregelen overweegt u op korte termijn voor de dringende plaatsingen, en welke op lange termijn? Quid met beschermd wonen? Wordt daarbij aan reconversie en aan de volledige bezetting van de voorzieningen gedacht? Welke garantie hebben de ouders dat hun zwaar meervoudig gehandicapte kinderen een aangepaste voorziening zullen hebben? Kunnen ze hierop een afdwingbaar recht laten gelden? Welke verplichting tot opname hebben de voorzieningen? Dit is niet zo uitzonderlijk, want ik heb daarnet al aangehaald dat dergelijke verplichting in

de bijzondere jeugdzorg bestaat. Welke concrete en oplossingsgerichte stappen werden sedert de interpellatie van 21 februari 1995 in deze aangelegenheid gezet? Hoe evolueerde dit dossier? Want als parlementslid interesseert het ons uiteraard ook regelmatig op de hoogte te worden gehouden van de evolutie van interpellaties en dossiers.

De voorzitter : De heer Denys heeft het woord.

De heer André Denys : Mevrouw de voorzitter, als ik me in deze interpellatie meng, is dat in de eerste plaats om me aan te sluiten bij de oproep die de heer Vandendriessche doet, en om hem daarin te steunen. Ik heb niet dezelfde deskundigheid als de meeste collega's hier, maar mijn reactie vloeit alleen voort uit een diep menselijke reflex, en ook een beetje uit onbegrip, als me de vraag wordt gesteld waarom men in Oost-Vlaanderen geen prioriteit maakt van de wachtlijst. Ik wil niet de discussie over het globale beleid aangaan, maar het komt me voor dat gehandicaptenzorg één van de topprioriteiten van het welzijnsbeleid moet zijn. Daarom steun ik ook volledig de vragen die de heer Vandendriessche naar voren brengt. Men deelde me ook mee dat meer dan 200 meervoudig gehandicapten op de wachtlijst staan. Daarvan zouden een vijftigtal zeer urgent zijn, hoewel ik de andere gevallen niet wil minimaliseren. Ik herhaal nogmaals dat het hier gaat om zwaar meervoudig gehandicapten, voor wie gespecialiseerde en professionele hulp noodzakelijk is. De ouders zijn met andere woorden onmachtig om daarin een bijdrage te leveren. Ik heb ook een aantal voorstellen, die vanuit het veld komen en niet uit mijn eigen brein ontspruiten. Ten eerste is er de vraag naar de spoedafhandeling van de uitbreidingsaanvragen. Ten tweede zou de mogelijkheid moeten bestaan om de onbenutte voorzieningen voor min-21-jarigen om te zetten in voorzieningen voor volwassenen. Zo verneem ik ook dat het frequent gebeurt dat door een instelling bijkomende plaatsen worden gereserveerd voor jongeren die momenteel in het MPI en/of dagcentrum van diezelfde instelling verblijven. Deze praktijk moet volgens ons worden stopgezet. Ten derde werd geopperd dat de afschaffing van de zogenaamde tachtig percent-regel, die voorziet dat de personeels-subsidies voor de volle honderd percent aan instellingen worden toegekend, ook al zijn ze slechts voor tachtig percent bezet, de steun en de wens voor volledige bezetting tot gevolg zou hebben. Door het afschaffen van die regel zou men met andere woorden gestimuleerd zijn om automatisch tot een volle bezetting over te gaan. Ten vierde bepaalt artikel vier van het besluit, dat de erkenningsvoorwaarden voor de voorzieningen regelt, dat een instelling bij het stopzetten van de dienstverlening moet helpen bij het zoeken naar een andere dienstverlening. Vanuit het veld suggereert men dat een strengere formulering hiervan de rechten van de gehandicapten beter moet kunnen waarborgen door de stopzetting van de dienstverle-

Denys

ning enkel toe te laten, wanneer een andere dienstverlening ook effectief is gevonden.

Mijnheer de minister, tot daar de vier voorstellen die men me vanuit het veld heeft gesuggereerd. Ik had graag van u vernomen of dit haalbare voorstellen zijn, die mede het probleem kunnen oplossen.

Mevrouw de voorzitter, er worden al zoveel rechten voorzien, zoals het recht op wonen, het recht op privacy en het recht op onderwijs. Ik weet dat dit in deze commissie niet ter sprake kan komen, want het is een kwestie van fundamenteel grondrecht. Maar toch rijst de vraag of er ook geen recht op opvang moet komen voor diegenen die vandaag wegens hun mentale of motorische handicap onvoldoende zelfredzaamheid hebben en professioneel moeten worden geholpen. Ik weet niet of zoiets vanuit het beleid zelf kan worden georganiseerd, maar het is een bedenking die ik nog wens te maken. Als we een prioriteit inzake welzijnsbeleid moeten vooropstellen, moeten we zeker aan deze categorie van mensen denken.

De voorzitter : De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen : Ik wil zeker niet in herhaling vallen, maar wel het probleem nog iets complexer maken. Voor velen is het het meest duidelijk dat er schrijnende situaties voorkomen bij meervoudig gehandicapten, zoals ook de twee vorige sprekers hebben aangehaald. Maar diezelfde problemen bestaan ook voor personen met een matige mentale handicap. Sommigen van hen kunnen niet terugvallen op hun ouders of op een opvanggezin, en worden tot 21 jaar – en als de instellingen het langer volhouden, soms zelfs tot 23 of 24 jaar – opgevangen in instellingen voor minderjarigen. Maar daarna komen ze op straat of in de psychiatrie terecht, wat de jongste tijd bijna niet meer doenbaar is. Terecht ook heeft de psychiatrie gevraagd om de mentaal gehandicapten, waarvan het aantal zeer hoog ligt en die al jaren in instellingen verblijven, op termijn over te plaatsen naar meer geschikte voorzieningen binnen de gehandicaptenzorg. Daardoor wordt het probleem nog groter. Naast de schrijnende situaties, die de vorige sprekers hebben aangehaald, zijn er de matig mentaal gehandicapten en moeten mensen die in de psychiatrie verblijven, geleidelijk overgaan naar de toch wel zeer goede opvang en behandeling die de gehandicaptenzorg biedt. Daar is de leefgroep beperkt tot tien of twaalf mensen, terwijl in de psychiatrie veel minder personeel vaak in een zaal van dertig patiënten werkt. Het is een soort duale maatschappij. Men kan als gehandicapte in de psychiatrie zitten, in een zeer goede opvang terecht komen of thuis leven. In die zin moet u een heel zwaar programma dragen. Maar zoals de heer Denys zegt, heeft iedere mentaal gehandicapte recht op de aanpak, opvang en begeleiding die hij nodig heeft.

De voorzitter : Mijnheer de minister, ik moet vandaag geen antwoord krijgen op mijn vraag. Maar, aangezien hier over provinciale wachtlijsten wordt gesproken, is het misschien nuttig ons mee te delen in welke provincies ze bestaan en hoe groot ze zijn. We moeten trachten ze centraal te dispatchen en te beïnvloeden om te vermijden dat de betrokkenen zich op de wachtlijst van tal van voorzieningen tegelijkertijd inschrijven, zoals zich ook in de rustoordsector voordoet. Daardoor is er overlapping en wordt het moeilijk om na te gaan hoeveel personen nu precies vragende partij voor opvang zijn. Volgens de heer Denys zouden we er goed aan doen de onbenutte opvangplaatsen voor minderjarige gehandicapten om te zetten in plaatsen voor volwassenen. Mijnheer de minister, dien-aangaande zou u ons een overzicht kunnen geven van de omzettingen die de laatste jaren zijn doorgevoerd. Want als er zich één beweging de laatste jaren heeft voorgedaan, is het wel de omzetting. De plaatsen voor de opvang van zwaar gehandicapte minderjarigen zijn zodanig gereduceerd dat men een drempel heeft bereikt, waar men nog moeilijk onder kan. Ten derde is het inderdaad goed om de doelmatigheid en de werking van elke voorziening te evalueren. De bezettingsgraad mag daarbij nochtans niet het enige element zijn. We komen immers meer en meer op voor een meer gezinsgerichte aanpak. Een instelling zou van een goede aanpak getuigen, wanneer ze, om het gezin te ondersteunen en de contacten ermee te behouden, zowel de volwassenen als de jongeren tijdens de weekends de kans geeft mits begeleiding nog contacten te hebben en naar huis te gaan. Maar dit heeft dan onmiddellijk zijn impact op de bezettingsgraad. In die zin wil ik ervoor waarschuwen dat het zwaar laten doorwegen van de bezettingsgraad als criterium, een betere gezinsgerichte aanpak niet mag ontmoedigen. Want dan zullen de voorzieningen beginnen te cijferen en hebben ze er helemaal geen belang bij met de gezinnen verder te werken. Nochtans is dit een goede trend van de laatste jaren, die zeker aanbeveling verdient.

Minister Martens heeft het woord.

Minister Luc Martens : Er zijn verschillende punten opgesomd. Ten eerste is er hoe dan ook het probleem van de wachtlijsten en de wijze waarop ze vandaag disfunctioneren. Er is veel goede wil en er is quasi een dekking van de wachtlijsten, maar het is een initiatief van provincies en regio's. De organisatie ervan gebeurt echter niet altijd op dezelfde manier en in dezelfde omstandigheden. Dit maakt dat de centrale registratie vandaag grote leemten vertoont. We hebben daardoor onvoldoende objectief zicht op de nood die zich stelt. We hebben aan de ene kant de provinciale of regionale wachtlijsten, en aan de andere kant de individuele wachtlijsten. Het gebeurt dat mensen die op individuele wachtlijsten van instellingen staan, soms op meerdere tegelijk voorkomen. Sommigen zijn zelfs bij vijf of zes verschillende instellingen ingeschreven. Maar vermits dit niet allemaal op een vergelijk-

Martens

bare wijze gebeurt, is het ook zeer moeilijk om daaruit definitieve conclusies te trekken. Het is wel duidelijk dat dit niet kan. Het moet mogelijk zijn de noden in kaart te brengen, dermate dat men er een beleidsinstrument van maakt, zowel in termen van programmatie als in termen van vergunningen en erkenningen. Dit moeten we eerst aanpakken. De huidige situatie is immers niet goed voor de ouders, omdat ze het gevoel hebben dat ze van het kastje naar de muur worden gestuurd en nergens welkom zijn. Zoals de heer Vandendriessche heeft vertolkt, zitten ze, naarmate ze ouder worden, met de onzekerheid over wat er met hun kinderen zal gebeuren. Dat is een begrijpelijk en menselijk verlangen. Dat is een probleem. Ik denk dat ook de ouders recht hebben op die duidelijkheid. De voorzieningen gebruiken die onduidelijkheid ook om te zeggen dat ze meer erkenning moeten krijgen. Dit is echter niet altijd voldoende gefundeerd en geobjectiveerd. Het Fonds wil het dan weer relativiseren. Eigenlijk is het dus een slechte zaak dat we er op dit moment niet echt zicht op hebben. Het is zo dat we ondertussen toch aan het Vlaams Fonds hadden gevraagd om een intern administratief onderzoek te doen en toch een poging te doen om naar best vermogen één en ander in kaart te brengen. Dit is uiteindelijk ook gebeurd. Maar ik herhaal toch nog eens met nadruk dat dit nog niet het goede systeem is, en dat men nog altijd geen absoluut helder zicht heeft op wat er in de praktijk gebeurt. Dit komt omdat de gegevens waarop ze zich zelf hebben moeten baseren ook niet altijd eenduidig zijn. Ik interpreteer dit dus nog altijd met een grote voorzichtigheid. Wat komt daar een beetje als conclusie uit? Ik zal dus proberen een situatieschets te geven om dan de mogelijke oplossingen aan te duiden. Ik kijk dan onder meer tegen de suggesties aan van de heer Denys en van een aantal ander mensen hier. Een eerste vaststelling is dat in de periode die we hebben opgemeten – van 1 april 1994 tot 1 december 1994 – we in totaal 3893 positieve betekenissen hebben. Dat wil zeggen dat men daar positief heeft kunnen inspelen op de situatie. Daarvan zijn er 2999 residentieel en semi-residentieel. Ik kan de cijfers wel doorgeven. De meeste daarvan hebben betrekking op residentiële opvang en op minderjarigen. Voor men finaal opgenomen wordt, zijn er nog altijd de PEC's, die een profiel maken en een advies geven. Men stelt ook vast dat het voorschrijfgedrag van de PEC's over het algemeen vrij gelijklopend is. Het is echter wel sterk gekleurd door het aanbod in de regio. Met andere woorden, de PEC's schrijven voor wat in de regio voorhanden is. Als u bijvoorbeeld te rade gaat bij PEC-Brugge, dan krijgt u adviezen die afgestemd zijn op datgene wat in West-Vlaanderen voorhanden is. Dat betekent dat er zich daardoor een zekere vertekening voordoet. Men schrijft in functie van het aanbod, en niet altijd voldoende in functie van de reële vraag. Daar stelt zich dan toch wel weer een probleem. Wat stellen we dan vast? Voor 40 procent van de mensen kon na ten minsten drie maanden

nog geen enkele vorm van opvang worden voorzien. Veertig procent van de mensen hadden na drie maand nog geen positief antwoord op hun vraag. De meeste wachtenden vindt u in ieder geval voor internaten en tehuizen.

Dat zijn een aantal conclusies die we hier uit kunnen trekken. Het is in elk geval belangrijk dat men de urgentie en de globale cijfers beter in kaart zou moeten brengen. Men moet nagaan hoe men op die manier kan komen tot een betere programmatie, een snellere programmatie en tot een betere spreiding die maakt dat men beter tegemoet komt aan de vragen die bij de mensen leven. Als ik die programmatie een beetje concreet bekijk, dan hebben we nu nog recent in de Vlaamse regering de beslissing genomen om die programmatie te verlengen. De programmatie liep tot einde 1995 en we hebben die verlengd tot eind 1996, binnen het bestaande budget. We stellen immers vast dat daar toch nog een aantal vrije plaatsen zijn. Er zijn nog 274 bedden en plaatsen beschikbaar in de zorgsector. Er zijn nog 200 arbeidsplaatsen beschikbaar in de sector tewerkstelling. Voor de ambulante sector zijn er nog 230 plaatsen beschikbaar: 200 in het begeleid wonen en 30 in het zelfstandig wonen. Dit alles is beschikbaar binnen het voorziene budget. Deze Vlaamse cijfers gelden voor het hele Vlaamse land.

Mijnheer Vandendriessche, als u dat voor uw regio zelf bekijkt, zijn er – volgens mijn informatie – op dit ogenblik voor de provincie Oost-Vlaanderen 293 aanmeldingen waarvan 184 voor een tehuis voor niet-werkenden, onder het stelsel van zware zorg, nursing. Van die 184 zijn er 66 die de Code 1 hebben. Code 1 slaat op diegenen waarvoor een grote urgentie nodig is. Dat is de situatie zoals die voor uw provincie is gekend. In het werkveld zullen er in 1996 voor uw provincie nog 85 bedden in gebruik worden genomen. Als u dan de periode 1997-1998 eraan toevoegt, dan mag u verwachten dat via de nieuwbouw er nog eens 77 bedden extra zullen bijkomen. Anderzijds is er ook de reconversie, die in Gent in ieder geval een aantal extra-plaatsen dagopvang moet kunnen bieden, alsook een aantal extra-bedden voor nachtopvang. Ook zouden vanuit een aantal experimenten beschermd wonen een aantal nieuwe mogelijkheden moeten komen. Met andere woorden, als men de situatie projecteert tot het einde van 1998, dan zou men mogen zeggen dat de meest dringende noden voor Oost-Vlaanderen eigenlijk een antwoord zouden moeten kunnen krijgen. Ik ga af op de cijfers zoals ik ze zelf van het Fonds heb gekregen.

Daarbij zijn natuurlijk wel wat vragen te stellen. Als men bijvoorbeeld spreekt over regionale spreiding, dan rijst de vraag hoe relevant dat wel is. De dynamieken hebben zich in de gehandicaptenzorg per regio anders ontwikkeld. Als je dat allemaal in kaart brengt, dan valt een groot onevenwicht op over het geheel van het Vlaamse land. Het is niet mooi gelijkmatig verspreid, om diverse redenen. Dit heeft te maken met bepaalde initiatieven uit de vrije hoek,

Martens

maar dit heeft ook te maken met overheidsinitiatieven. Er zijn vele redenen voor, die allemaal hun eigen geschiedenis en hun eigen verhaal hebben. Sommigen pleiten ervoor – en ik denk ook mijn voorganger – om te zeggen dat alles strikt regionaal moet worden gespreid. Voor het residentiële is dit natuurlijk niet helemaal relevant, omdat het residentiële in een periode van relatieve mobiliteit en ook gegeven het eigen karakter – men is internaat – niet altijd een zelfde dwingend karakter heeft. Voor een echt internaat kan men de vraag stellen of dat nu echt wel in die provincie moet zijn, en niet in een andere provincie. Men kent ook de relativiteit van de grenzen van de provincie. Als u in Zulte woont, bent u wel een Oostvlaming, maar u zit wel vlak tegen West-Vlaanderen aan. U moet dus opletten – als men spreekt over relatieve spreiding – dat men niet komt tot kringetjes die men in een bureau mooi kan uittekenen, maar die niet de patronen zijn waarin de mensen leven. Ik kan me inbeelden dat men vanuit Zulte heel veel doet richting Waregem. Ik ken de situatie daar niet zo goed, maar het is heel goed mogelijk. Men zit dan dus in West-Vlaanderen. In die zin moet men dus zeer voorzichtig zijn met het mathematisch achter een tekenafel alles te gaan uitzetten in een soort van gemiddelde dat iedereen zou moeten halen. Wie te veel heeft, krijgt dan niets meer, en wie te weinig heeft, mag dan doorgroeien. Dit is intellectueel-cartesiaans vermoedelijk wel een juiste benadering, maar ik denk dat dit in de praktijk niet beantwoordt aan de realiteit waarmee de mensen worden geconfronteerd. Ik pleit dus in elk geval voor een grote voorzichtigheid. Ik denk ook wel dat we op korte termijn een aantal dingen kunnen doen. Ik zal er een aantal aanduiden.

Ik denk, mijnheer Denys, dat ook een aantal van uw suggesties de moeite waard zijn om ernstig te overwegen. Op korte termijn is er een beperkte mogelijkheid door een reconversie door te voeren van vrije bedden en voorzieningen voor minderjarigen naar volwassen gehandicapte personen, op het ogenblik dat men komt tot een verhoging van de bezettingsgraad tot bijvoorbeeld 90 procent. Daar is in elk geval nog een zekere marge mogelijk. Men zou ook een aantal investeringen voor de toekomst moeten doen. Men spreekt wel eens over een behoefte van 600 ; dat is het cijfer dat men hanteert. De vraag is natuurlijk of al diegenen die vandaag in de voorziening zitten, of die ook wel in de juiste voorziening zitten. Kunnen er zich eventueel geen verschuivingen voordoen ? Kunnen er geen tussenvormen worden ontwikkeld ? Je hebt begeleid wonen, je hebt begeleid zelfstandig wonen, maar je hebt ook een vorm van beschermd wonen, die nog een beetje verschilt van het begeleid wonen, waar men dicht bij de instelling aanzit, maar alleen de diensten krijgt die men echt nodig heeft. Je mag dus niet alleen maar zeggen : wat is de behoefte ? Je moet tegelijkertijd ook de vraag stellen of diegenen die vandaag in een voorziening zitten, wel in de juiste voorziening zitten. Kun je niet een aantal tussen-

vormen of nevenvormen creëren waardoor je ook bij de bestaande voorzieningen ruimte creëert zodat ze op het juiste profiel zouden kunnen inspelen. Ik heb al verwezen naar dat experiment beschermd wonen. Heel wat mensen zitten op dit moment in de tehuizen voor niet-werkenden niet echt op hun plaats. In dat beschermd wonen zouden ze hun plaats kunnen krijgen. Ik denk dat het in elk geval aspecten zijn die we in het zoeken naar oplossingen mee moeten trachten te ondervangen.

Mijnheer Denys, ik deel uw mening als u zegt dat men sneller moet kunnen afhandelen. Ik wil echter op dit punt toch ook in alle deemoed zeggen dat het hele gehandicaptenbeleid is uitbesteed aan een VOI, dus aan een autonome overheidsinstelling waar een minister wel met een commissaris in aanwezig is en veto's kan definiëren, waar hij kan proberen op basis van goodwill te zorgen dat men zich in een nieuw of anders georiënteerd beleid inschrijft, maar waar hij als dusdanig geen deel uitmaakt van de beslissing van de raad van beheer of van de algemene vergadering. Ik heb het ook gisteren nog in een ander verband gezegd, maar dan met betrekking tot Kind en Gezin. Het werken met dit soort van instellingen geniet persoonlijk niet mijn voorkeur. Ik vind dat men zo onvoldoende zijn politieke verantwoordelijkheid kan nemen. Ik vind dat men zo te zwaar wordt afgeremd om op een directe manier voor zijn verantwoordelijkheid te komen. Ik kan dit niet genoeg herhalen. Ik vind dat men als politicus – en dat geldt voor u net zo goed als voor mij – op goed en kwaad moet kunnen worden beoordeeld, maar men moet natuurlijk wel de kans krijgen om goed en kwaad te doen. Op het ogenblik dat men afhankelijk is van andere instanties – ik verwijs bijvoorbeeld naar de moeizame discussie over de preventieve kindercare – moet men dus een aantal dingen veel te veel ondergaan en krijgt men onvoldoende de kans om als minister zijn volle verantwoordelijkheid te nemen. Ik herhaal dat dit ook ten kwade kan gebeuren, maar ik wil wel de kans hebben om het ook ten goede te proberen. Men hangt dan veel te veel af van de persoonlijke goodwill van een aantal mensen die dat dan willen multipliceren in de beslissende organen, waar je dan alleen als commissaris bent. De commissaris is iemand die een vetorecht heeft. Men kan dus wel voortdurend zeggen wat men niet wil, maar dan weten de anderen nog niet wat men wel wil. U begrijpt dat men dan een zeer slechte sfeer krijgt als men voortdurend moet proberen om zijn beleid via niets waar te maken. Ik herhaal dat de minister op dit punt met een ernstige handicap zit die hem verhindert om slagkrachtig op te treden. Ik denk dat je van een parastatale B naar een parastatale A zou moeten kunnen overgaan om je beleid veel slagkrachtiger te kunnen voeren. Dat is het probleem. Zo'n interpellatie heeft zijn betekenis, omdat je er een aantal conclusies uit kan halen. Maar je moet zeggen hoe je ze zou willen integreren. Willen ze niet integreren, dan kan je alleen je veto uitspreken tegenover de wijze waarop ze dat dan wel willen doen. Maar dan is niet gebeurd wat je zelf zou willen,

Martens

begrijpt u ? Morgen of overmorgen kan ik opnieuw door u tot de orde groepen worden ; wellicht moet ik dan zeggen dat ik er drie brieven over heb geschreven en vijf maal over heb gepraat, maar dat ze uiteindelijk anders willen beslissen. En dat is een groot probleem. Je kan natuurlijk – dat is zeer moeilijk in die sector – ermee dreigen de dotatie te verminderen. U begrijpt dat dit een conflict-model is, dat niet tot een oplossing leidt tenzij je zeeën van tijd hebt. Je hebt die zeeën echter niet, want de problemen waarmee je te maken hebt zijn acuut. Ik zeg dit vrijmoedig, op het gevaar af sommigen op andere plaatsen ermee tegen de haren in te strijken. Maar ik zeg wat ik daaromtrent aanvoel. Ik hoop op de nodige goodwill en doe pogingen om die te verkrijgen : het gaat immers niet over onszelf of de instellingen, maar wel over de gehandicapten. Zij moeten het gevoel hebben dat die instelling er voor hen is, niet om hen van hun recht te ontdoen, maar om er voor te zorgen dat ze tot hun recht kunnen komen. Net als de heer Vandendriessche pleit ik voor het recht op zorg. We stellen objectief vast dat zorg als een reële vraag moet worden onderkend, niet omdat je vraagt, maar omdat een commissie – of dat nu PEC of een andere is – de reële behoefte vaststelt, net zoals je recht om daar vanuit de samenleving steun en hulp voor te krijgen. Wat dat betreft verschillen we niet veel van mening.

De mogelijkheid tot inwerken bestaat. Ik zal dat doen, in de vorm van een spoedbehandeling ten aanzien van acute uitbreidingsaanvragen. De niet-benutte capaciteiten kan u omzetten, benutten. Dat is natuurlijk geen alternatief ten gronde, maar ook dit moet bekeken worden. Interne reconversie : ik schrijf me daarin in. Wat de 80 percent-regel betreft zijn kleine marges doenbaar. Zoeken naar een andere dienstverlening : dat is inderdaad een beetje vergelijkbaar met wat je in ander dossiers hebt. Ook daar kan je het ene recht niet ontnemen als je niet meteen een ander op een andere plaats hebt georganiseerd. Dat lijkt me een nuttige gedachte om mee te nemen. In elk geval zouden we moeten maken dat de mensen meer zekerheid krijgen in hun vraag. In het verlengde van dit gesprek zal ik dit zeker als huiswerk voor mezelf meenemen. Op langere termijn is het, denk ik, vooral een vraag van goede en flexibele programmaties, die effectief op de noden van het terrein kunnen inspelen. Geen starre programmaties dus, want die dingen kunnen soms zeer wisselvallig zijn. Mijnheer Vandendriessche, de door u gevraagde garantie bestaat vandaag nog niet. Het afdwingbaar recht, de wettelijke verplichting tot opname is vandaag niet voorzien. Dit schept dan inderdaad onrust bij de mensen, wanneer ze denken dat die zes maanden wel eens zes maal zes maanden zou kunnen bedragen. Daar moeten we dus werk van maken. Ik ontken echter niet dat we wat dat betreft voor een zware opdracht staan. De gemakkelijkste manier om deze op te lossen is het voorzien van meer bedden. Ik denk echter niet dat dit de beste oplossing is. We moeten zien dat instellingen niet meer als dusdanig op

basis van het aantal bedden en zo, maar op basis van programma's worden gesubsidieerd. We moeten dus eigenlijk kunnen komen tot een andere vorm van ondersteuning, op basis van het takenpakket dat men voor zijn rekening neemt. Dit takenpakket kan gedifferentieerd zijn. Het aantal bedden is een rigide gegeven. Men moet daarentegen zoeken naar programma's waarvoor men zich kan aanmelden en waarvoor men – op basis van de kwaliteit – een subsidie kan krijgen opdat dit programma wordt waargemaakt. Wat dit betreft zijn we op zoek.

De voorzitter : De heer Vandendriessche heeft het woord.

De heer Bart Vandendriessche : Ik dank de minister voor zijn antwoord. Ik denk inderdaad niet dat we het probleem moeten vernauwen tot een louter budgettair probleem, door te spreken over een bijkomend aantal bedden. Dat zou iets te simplistisch zijn. De verschuiving naar reconversie lijkt me een goede, niet budgettair bezwaarde piste. Wat de voorzieningen betreft vind ik het belangrijk dat men financiële aansporingen moet geven. Ik stel vast dat u ook de noodzaak van een centrale wachtlijst inziet. Dit kan volgens mij enorm veel positiefs bijbrengen. Het zoekproces van de ouders milderer lijkt me reeds zeer belangrijk, maar ook het feit dat ze maar moeten inschrijven in één voorziening en niet van de ene naar de andere, ver van huis gelegen voorziening moeten lopen. Misschien kan u daar iets dringender of dwingender optreden, ook ten opzichte van de provincies. Volgens mij is het ook nuttig eens duidelijke richtlijnen te geven. Het zou immers erg zijn dat geschermd wordt met de vaagheid van de centrale wachtlijsten om er niets aan te moeten doen. In dat geval moet u er voor zorgen dat dit degelijk in kaart gebracht wordt en dat u wel degelijk weet waarover u spreekt. Kan u verder enige toelichting geven betreffende het feit dat de regering de programmatie verlengd zou hebben ? Er zouden 274 bedden meer beschikbaar zijn en de programmatie loopt tot het eind 1996. Ik zou specifiek meer toelichting willen bij de urgente gevallen. Ik stel vast er bij de provinciale lijsten van Oost-Vlaanderen twee aanvragen zijn, aanvragen die dus binnen de maand zouden moeten kunnen worden ingevuld, die al een jaar zeer urgent zijn en maar niet aan de bak komen. Dat vind ik heel erg. U zegt ook er in 1996 85, in 1997-98 zelfs 77 bedden zullen bijkomen in Oost-Vlaanderen. Ik kreeg een lijst van die uitbreidingen. Zij die in dat geval zijn hebben vorig jaar alle adressen op deze lijst van 192 bedden telefonisch gecontacteerd. De meeste voorzieningen antwoordden ten eerste dat ze nog maar net een vergunning hadden en een aanvraag ingediend hadden. Dat kon dus nog heel lang dienen. Ten tweede verklaarden de meesten ook dat ze dit voorbehielden aan die mensen die reeds in de voorziening zaten. Bereikt men het einde van de rij, dan stelt men vast dat men in de praktijk niet in die voorzieningen terecht kan. Deze lijst is in mijn bezit, en alle voorzieningen worden met naam en aantal bedden vermeld.

Minister Luc Martens : Nu doet zich natuurlijk in sommige van die instellingen iets merkwaardigs voor. Ik kan een voorbeeld geven uit een totaal andere sector, die toch ook een zorgsector is. Vlaanderen blijkt technologisch zeer sterk ontwikkeld te zijn wat gehoorgestoorden betreft. Door het aanbrengen van een bepaald instrument kan men de mogelijkheid om te horen op een beduidende wijze verbeteren. Het schijnt een merkwaardige technologie te zijn. Uit sommige instellingen voor doven blijken nu klachten te komen over het feit dat men dit ontwikkelt, daar men zijn klanten dreigde kwijt te raken. Ik vertel u dit verhaal, omdat er natuurlijk iets ongezonds aan kleeft wanneer een instelling zelf verklaart dat wat ze krijgen onmiddellijk voor hun eigen mensen bestemd is. We moeten dit dus een beetje objectiveren. Eventueel in overleg met de PEC's of een andere instantie moet men er op letten dat de juiste mensen op de juiste plaats terecht komen. Er is dus een vraag ; men schat zijn eigen vraag op een bepaalde manier in. Dat is echter nog niet hetzelfde als een groep van deskundigen die, na een gesprek en een doorlichting, advies geeft over de manier waarop, gezien de elementen van het dossier, de vraag beter zou kunnen worden beantwoord. Daar schort ook wel één en ander en we moeten daar dus één en ander trachten zuiver te stellen.

De heer Bart Vandendriessche : Terecht zegt u ook van de PEC's dat zij dikwijls op het aanbod spelen. Ik stel vast dat in Oost-Vlaanderen, waar historisch, sinds vorige eeuw, gewerkt wordt aan de opvang van gehandicapten, er op de wachtlijst 11 percent personen uit andere provincies staan en er in de instelling tot 20 percent mensen uit andere provincies zijn. Dat kan ik dan ook zeker bevestigen. U onderschrijft de gedane suggesties op de lange of de korte termijn. Ik stel vast dat deze suggesties ook vorig jaar gedaan werden. Er werd ook uitvoerig over gepraat. Wat is ter zake concreet gebeurd sinds februari 1995 ?

Minister Luc Martens : De belangrijkste beslissing is deze die de Vlaamse regering genomen heeft over de programmatie, eind december of begin januari. Deze is dus pas enkele maanden oud en duidt de mogelijkheden aan voor 1996. Ik zal u deze tekst geven.

De heer Bart Vandendriessche : Wat het Vlaams Fonds als VOI betreft hebben we in deze commissie al verschillende discussies gehad. Ik denk dat we vragende partij moeten zijn voor evaluatie van de VOI's, welke dan in deze commissie besproken moet worden. Ik denk dat ook het afdwingbaar recht voor de gemoedsrust van de ouders zeer belangrijk is. Moet dit werkelijk een wijziging aan de grondwet zijn ? Wanneer u die de verplichting tot opnemen oplegt, hebt u volgens mij geen grondwetswijziging nodig. Als overheid kan u, denk ik, de voorziening verplichten.

De voorzitter : De heer Denys heeft het woord.

De heer André Denys : Mijnheer de voorzitter, mijn beide collega's in de commissie zeggen altijd dat ze gecharmeerd zijn door de minister.

Minister Luc Martens : U maakt me verlegen.

De heer André Denys : Vandaar dat ik nu als fractieleider van de oppositie spreek. Naast het charme-offensief moet uit de antwoorden immers ook blijken dat deze concreet en juist zijn. U hebt twee belangrijke uitspraken gedaan, waarbij nog een groot vraagteken rijst inzake de concretisering. Eerst en vooral hebt u gezegd dat het bijna onmogelijk een beleid te voeren met het Vlaams Fonds.

Minister Luc Martens : Ik verklaarde dat dit fonds de slagkracht van een politicus en van een verantwoordelijke bemoeilijkt.

De heer André Denys : Wat dat betreft zijn we het voor 100 percent met u eens. We vinden dat het in de welzijnssector, maar ook in ander sectoren, niet alleen tot een evaluatie moet komen, maar ook tot een echt beleid, waarbij die zaken die geïntegreerd kunnen worden in de administratie, opnieuw geïntegreerd worden in de administratie. Ook moeten de zaken die geprivatiseerd kunnen worden, geprivatiseerd worden. Dat is immers een grijze zone die het beleid en de parlementaire controle erop belemmert. Vindt men dat het tot de overheid behoort, laat het dan naar de administratie gaan. Vindt men dat het tot de privé-sector behoort, laat dit dan ook zo gebeuren. Daarover verschillen wij misschien van mening : wij vinden dat veel meer door de privé-sector zou kunnen worden beheerd. Een grijze zone waarover men te weinig slagkracht heeft maar waarvoor men toch verantwoordelijk gesteld wordt, is geen werk. Wij zijn dus vragende partij, niet alleen voor een dringende evaluatie, maar ook voor het trekken van besluiten uit deze evaluatie. Een tweede, belangrijk punt, betreft de vraag of men in de toekomst de subsidiëring zal laten afhangen van het aantal bedden of van het aantal programma's. Werken rond programma's lijkt ons belangrijk. Zoiets opent mogelijkheden om een beleid te voeren gericht op mensen, en niet op instellingen. We steunen u bij de uitvoering van dat beleid.

Minister Luc Martens : Ik wordt nog populair bij de oppositie.

De heer André Denys : In verband met de subsidiëring van takenpakketten heb ik een concrete vraag. We stellen vast dat de voorzieningen, de bedden in klinieken of dagcentra, worden voorbehouden voor jongeren. Daardoor kan men niet accuraat inspelen op de huidige problemen. Met andere woorden : als men enkel subsidieert op basis van bedden, en niet op basis van programma's, dan heeft men geen garantie dat wat men beoogt, ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Vandaar mijn slotbeschouwing. Goede ideeën zijn uitstekend. Maar deze moeten ook worden gerealiseerd. En we stellen vast, zoals de heer

Denys

Vandendriessche heeft gezegd, dat die suggestie reeds eerder werd geuit, maar dat ze nog steeds niet werd opgevolgd. Dat blijft een groot vraagteken. Het beleid beperkt zich teveel tot algemene beschouwingen. Concrete uitvoeringen blijven dikwijls achterwege.

Minister Luc Martens : De PEC's moeten de nodige zorgverlening definiëren. Zij moeten ook de vragen van de mensen kunnen beantwoorden. Vandaag gebeurt dat niet. U krijgt een fiche, een soort visum, en dan moet u uzelf helpen. Daarin moet actiever, begeleidend en ondersteunend, worden opgetreden.

De heer André Denys : Als u bij de voorzieningen het te realiseren programma zou voegen ...

Minister Luc Martens : ... dan moeten de PEC's er voor zorgen dat de betrokken mensen daarin hun plaats krijgen.

De voorzitter : De heer Swennen heeft het woord.

De heer Guy Swennen : Mijnheer de minister, ik wil iets zeggen over wat het onderwerp van deze interpellatie overstijgt. U hebt immers uitspraken gedaan over VOI's. Ik wil daar nu niet op ingaan. Maar ik heb gezien dat u instemmend knikte tijdens het betoog van de heer Denys. U spreekt over de reïntegratie van de VOI's in de administratie, om meer greep op hun werking te krijgen. Ik wil daarbij opmerken dat de potentiële invloed van de minister toch niet moet worden onderschat. Er bestaan immers een reeks belangrijke instrumenten die in het oprichtingsdecreet opgenomen zijn. Ik wil niet zeggen dat ik me bij uw uiteenzetting niet kan aansluiten. U had het over de reïntegratie van de VOI's in de administratie. In het betoog van de heer Denys was er echter sprake van privatisering. Deelt u deze mening ?

Minister Luc Martens : Ik heb gesproken over het statuut van parastatale A, in plaats van dit van parastatale B. Ik ontken niet dat ik een grote voorstander ben van het vrije initiatief. Het feit dat mensen, en niet de overheid, deze zorg verlenen levert op zich al een meerwaarde op. Dat is mijn principiële houding. Over de concrete onderdelen doe ik geen uitspraken. De omzetting van een parastatale B naar een parastatale A is nog niet hetzelfde als een integratie in de administratie. Dat zou echter wel kunnen betekenen dat bepaalde onderdelen in de administratie worden opgenomen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Bart Vandendriessche tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de onderhoudstoelagen voor de autonome revalidatiecentra

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Vandendriessche tot de heer Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de onderhoudstoelagen voor de autonome revalidatiecentra.

De heer Vandendriessche heeft het woord.

De heer Bart Vandendriessche : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, waarde collega's, door de communautarisering van het Rijksfonds voor de Sociale Reclasher van de Mindervaliden zijn de individuele prestaties der functionele revalidatie, met hun nomenclatuurnummers, overgeheveld naar het Riziv. Collectieve prestaties zijn, wat Vlaanderen betreft, overgeheveld naar het Vlaams Fonds. Aan Vlaanderen werd de erkenning van revalidatiecentra, de toelage voor het dagelijks onderhoud en de uitrusting van de centra, en de investerings-toelage voor de oprichting en modernisering van de centra toegewezen. Zonder voorafgaandelijk overleg tussen gemeenschappen en federale overheid werden deze onderhoudstoelagen op 5 april 1995 door de Vlaamse regering afgeschaft. Dat gebeurde met terugwerkende kracht, vanaf 1 januari 1995. Het Vlaams Fonds verleende zijn akkoord voor deze regeling, op voorwaarde dat het Riziv deze onderhoudstoelage op zich zou nemen. Uit de bespreking van de tweede aanpassing van de begroting voor 1995 bleek dat het om een bedrag van 75 miljoen frank ging. U hebt toen ervoor gezorgd dat voor het jaar 1995 die 75 miljoen frank toch nog uit de brand werden gesleept. We hebben u daar overigens voor gehuldigd. Voor 1996 kwam er geen oplossing uit de bus inzake de onderhoudstoelage. Dat vormt een groot probleem voor de revalidatiecentra. Want dat bedrag is onherroepelijk weg. In de berekening van de forfaitprijs wordt vandaag geen rekening gehouden met de afschaffing van de onderhoudstoelagen. Met andere woorden : de instellingen ontberen voor hun werkingsuitgaven 75 miljoen frank, die ze anders van de Vlaamse Gemeenschap zouden krijgen. De regelgeving bepaalt namelijk dat de vaste inkomsten uit andere bronnen, in casu de vermeende inkomsten van de Vlaamse Gemeenschap, van deze forfaitprijs mogen worden afgetrokken. De forfaitprijs is nu ontoereikend, zodat er, ook op het veld, een ernstig financieel probleem ontstaat voor de voorzieningen. Hun leefbaarheid op korte termijn is bedreigd en dit heeft concrete gevolgen. Zo kunnen de centra bijvoorbeeld geen noodzakelijk onderhoudswerk meer uitvoeren en geen therapeutisch materiaal meer aankopen. Sommige centra vrezzen zelfs op termijn hun deuren te moeten sluiten, wat uiteraard de tewerkstelling van heel wat personeelsleden in het gedrang brengt. Enkele weken geleden peilde CVP-volksvertegenwoordiger Luc Goutry in de Kamer naar de mening van de minister van Sociale Zaken, mevrouw De Galan. Uit

Vandendriessche

haar antwoord bleek dat er intussen met u, als bevoegde Vlaamse minister, overleg wordt gepleegd. De problematiek zou worden aangekaart op de interministeriële conferentie voor volksgezondheid. Ongetwijfeld is deze federale minister niet erg onder de indruk van dit Vlaamse probleem, aangezien de Franstalige Gemeenschap de onderhoudstoelagen wel blijft betalen. Voor Wallonië is er dus absoluut geen probleem. Daarom wens ik de Vlaamse minister de volgende vragen te stellen. Is het correct dat, zoals minister De Galan in openbare zitting heeft geantwoord, uw kabinet in deze discussie het voorstel heeft geformuleerd om de artsen in loondienst van deze revalidatiecentra een beperking op te leggen om nog aparte prestaties aan de ziekteverzekering aan te rekenen? Wanneer staat deze problematiek effectief op de agenda van de interministeriële conferentie voor volksgezondheid en wat zal uw standpunt zijn? Hebt u daaromtrent overleg met het Riziv? Ik kan me voorstellen dat dit niet zo evident is, maar misschien hebt u toch wel de gepaste wegen daarvoor ontdekt. Hoe verloopt de communicatie met de revalidatiecentra en de artsen op dit ogenblik? Ik neem aan dat u daaromtrent met deze voorzieningen overleg voert. Is er overleg en worden ze op de hoogte gehouden van de evolutie van het dossier? En wat, indien het Riziv blijft weigeren om tot de vergoeding van de integrale forfaits over te gaan? Dat is uiteraard de hamvraag die de revalidatiecentra zich stellen.

De voorzitter : Mevrouw Avontroodt heeft het woord.

Mevrouw Yolande Avontroodt : Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, ik wens me aan te sluiten bij de vragen van de heer Vandendriessche, maar ik wil ze ook opentrekken naar de locomotorische intramurale revalidatiecentra, waarvoor dezelfde problematiek geldt. Spijtig genoeg wachten ze sedert 20 oktober 1994 op een antwoord van het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap. Zoals u weet, zijn die intramurale revalidatiecentra erkende centra die met multidisciplinaire teams werken. In Vlaanderen zijn er niet zo veel. De werking van die centra wordt bijvoorbeeld benadeeld in het geval van hydrotherapie. Enkele van die centra beschikken met name over een zwembad, waarvoor de onderhoudstoelagen uiteraard zeer welkom zijn. Uit ervaring weet ik dat bepaalde centra de zwembaden maanden moeten sluiten. Het belangrijkste gevolg daarvan is dat dit de therapieduur enorm verlengt. Ten eerste kunnen een aantal mensen met specifieke pathologieën, zoals hersenletsels of posttraumatische letsels, niet meer terecht in die centra. Ook mensen die een amputatie hebben ondergaan, revalideren veel sneller, wanneer ze in hydrotherapie kunnen gaan. Momenteel bestaat binnen de verschillende afdelingen van de ziekenhuizen een beetje touwtrekkerij over de onderhoudstoelagen. Daarom vraag ik u of het Vlaams Fonds een antwoord kan sturen naar de federatie van de locomotorische revalidatiecentra.

De voorzitter : Minister Martens heeft het woord.

Minister Luc Martens : Ik zal proberen de orde van de vragen aan te houden. De heer Vandendriessche heeft zelf een stuk van de historiek geschetst. Dit dossier houdt nog een beetje de pijnlijke nasleep in van de federalisering van het Fonds voor Reclassering en van de herschikking die ten opzichte van het Riziv is gebeurd. Het is duidelijk dat de kaart zich niet op een identieke manier heeft uitgetekend in Vlaanderen en in Wallonië. Wellicht verklaart dit waarom dit probleem zo moeilijk een oplossing krijgt, namelijk omdat de situatie bij ons anders is dan aan de andere kant van de taalgrens. In de eerste plaats vraagt u of ik aan de minister van Sociale Zaken het voorstel heb gedaan om beperkingen op te leggen aan artsen in loondienst. Dan is dat voorstel in elk geval niet door mij ondertekend. Wel is het zo dat ik mijn administratie op 26 januari 1996 de volgende heel concrete vragen heb gesteld. Wat is het urencontingent dat per week in de zorgvoorzieningen door de medische omkadering wordt gepresteerd? Om hoeveel medici en om welke kwalificaties gaat het? In welke voorzieningen is het toegekende medisch kader volzet en in welke voorzieningen is dit onvoldedig bezet? Bestaat er een regelgeving in verband met de terugstorting van het Vlaams Fonds van het gedeelte dat geneesheren aan het Riziv per prestatie aanrekenen? En wat is het bedrag van de in voornoemde teruggestorte gelden? Deze vragen houden helemaal niet dat ik, zoals u tijdens uw interpellatie naar voren brengt, een voorstel heb geformuleerd ten aanzien van mevrouw De Galan om beperkingen op te leggen. Neen, ik heb wel geprobeerd duidelijkheid te krijgen in de bezetting en de prestaties om daaruit conclusies te trekken aangaande de bedragen.

De heer Bart Vandendriessche : Mijnheer de minister, excuseer dat ik u onderbreek, maar ik kan letterlijk het antwoord van minister De Galan in de Kamer citeren.

Minister Luc Martens : Ik heb het hier bij me. Dat is natuurlijk een welles-nietesspelletje. Ik kan u alleen maar zeggen dat ik op 26 januari jongstleden, anderhalve maand geleden dus, enkele vragen heb gesteld. Of zij dit op een welbepaalde manier interpreteert en al vooruitloopt op mogelijke conclusies die daaruit voortvloeien, is wat anders. Maar ik heb in elk geval nog geen conclusies getrokken die zullen inhouden wat zij beschouwt als het voorstel om deze geneesheren een beperking op te leggen. Die stelling heb ik niet ingenomen. Ik ben verbaasd dat minister De Galan dat zegt. Op de vraag wanneer deze problematiek op de agenda van de interministeriële conferentie van volksgezondheid kan ik het volgende antwoorden. Het is zo dat ik zelf, en ook mijn kabinetschef, reeds herhaaldelijk gesprekken heb gevoerd met het kabinet van minister De Galan. Informeel weten we dat begin april een interministeriële conferentie voor volksgezondheid zou plaatsvinden. Aan de minister-president, en ook tijdens mijn gesprekken met minister De Galan, heb ik reeds meegedeeld dat deze onderhandelingen niet alleen

Martens

via de minister van Volksgezondheid kunnen lopen. Ik voel me zelf in dat debat geïmpliceerd en ben van mening dat ik als dusdanig ook als gesprekspartner mee aan tafel moet kunnen zitten. Wat dit punt betreft, wens ik mijn lot bij manier van spreken niet uit handen te geven, maar ik wacht nog op de formele uitnodiging. Mijn standpunt is in elk geval dat onderhoudstoelagen moeten worden opgenomen in de nieuwe typeconventies die voor de extramurale centra zijn vastgelegd. Dit naar analogie met de bestaande conventie in het Riziv. Hiervoor steun ik me onder meer op de opmerkingen die ik recent van het Rekenhof heb gekregen. Het Rekenhof heeft me op 14 maart jongstleden een brief geschreven betreffende de onderhouds- en investeringsstoelagen voor de Vlaamse revalidatiecentra en betreffende het Vlaams Fonds. Zowel met betrekking tot de bevoegdheidsverdeling inzake functionele revalidatie, als met betrekking tot de afschaffing van de onderhoudstoelagen voor extramurale centra, neemt het uitdrukkelijk dezelfde stelling in. Het is een zaak die door het Riziv moet worden geregeld. Ik kan me niet aan de indruk ontdoen – en ik zeg dit vrijmoedig – dat heel wat is misgelopen op het ogenblik dat het ene systeem op het andere is overgestapt. Ik denk dat men toen niet de moeite heeft gedaan om op een ernstige basis en als echte gelijkwaardige partners met elkaar te praten. We zijn ook van onze kant soms overmoedig geweest. Ik heb contact opgenomen zowel met het verzekeringscomité als met het beheerscomité. Ik denk dat we de komende dagen een inspanning moeten doen om ook nog wat contacten te krijgen met de geneesheren-directeurs, die uiteindelijk het voorstel van het verzekeringscomité voorbereiden. Ik denk dat het vooral een kwestie is van goodwill te creëren om dit punt onder de aandacht te brengen. Het is zo dat ik ondertussen ook wel de heer Taminiaux – aan Waalse zijde – heb benaderd om te vragen zich ook in een zelfde statuut te kunnen inschrijven. We proberen dus om ons zo goed mogelijk op deze interministeriële conferentie voor te bereiden. We hebben dus ook reeds overleg gehad met het Riziv. Waar dit bij de splitsing onvoldoende is gebeurd, hebben we dat proberen te activeren. Dit is in december gebeurd, dit is ook in februari gebeurd, soms op een informele basis, omdat ik door de bevoegdheidsverdeling binnen de Vlaamse regering ook niet altijd gemachtigd ben om dit formeel te doen. Het creëren van een formele basis brengt soms ook veel vertraging met zich mee, maar ook daar proberen we toch de nodige goodwill te krijgen om daar een oplossing voor te vinden. Als u vraagt of er communicatie is tussen de revalidatiecentra en de artsen, dan zeg ik dat er op dit moment geen echte communicatie rond is gebeurd. Ik denk dat daar nog een leemte is. Ik heb het niet gedaan omdat ik ook geen oplossing had. Ik had het gevoel dat ik niets te zeggen had. Wat moest ik hen zeggen? Dat er betwisting bleef? Dat het moeilijk was om een gespreks-

partner te vinden, maar dat we wel aan het proberen waren? Dat was alles wat ik kon zeggen.

Het Riziv weigert een correcte vergoeding. In de begroting is voor het Vlaams Fonds geen bedrag meer ingeschreven. Dit zal ook niet meer kunnen gebeuren. Ik zeg dit heel vrijmoedig nu – in het begin van 1996 – dat de Vlaamse regering niet meer zal bereid zijn om een tweede keer 75 miljoen aan de investeringsmiddelen te onttrekken om die onderhoudstoelage te betalen. Ik zal dus een oplossing moeten vinden via overleg met het Riziv en via een engagement dat dan uiteindelijk door het verzekeringscomité moet worden genomen. Dat is kort de stand van zaken van het dossier zoals ik het ken. We hebben behoorlijk wat contacten gehad, behoorlijk aangedrongen, zowel naar mevrouw De Galan als naar het Riziv. Echte resultaten zijn er voorlopig nog niet. Er is misschien wel wat meer bereidheid om over de problemen te spreken. Ten slotte was er de vraag van mevrouw Avontroodt. Met betrekking tot de intramurale zorg, is het zo dat die is afgeschaft sinds 1994. Men zegt mij dat daar een conventie is en dat dit probleem zich eigenlijk situeert binnen de ligdagprijs voor de ziekenhuizen. Misschien is dit onjuist. Men zegt dat dit geen probleem is van het Vlaams Fonds; ik denk dat dit juist is. Ik denk niet dat het een probleem is van het Vlaams Fonds maar wel een probleem van het geheel van het gezondheidsbeleid en van het ziekenhuisbeleid. Mevrouw Avontroodt, u bent dokter. Ik vermoed dus dat u mij meer uitleg kunt geven.

Mevrouw Yolande Avontroodt : Mijnheer de minister, het is juist dat het geen probleem meer is van het Vlaams Fonds, hoewel heel veel inschrijvingen voor de mensen die uiteindelijk in het Vlaams Fonds terechtkomen, gebeuren bij die eerste opname en bij die eerste opvang van mensen die in de gehandicaptensector moeten terechtkomen door ziekte of na een ongeval. Hier begrijpen we elkaar. Op een ander punt begrijpen we elkaar duidelijk niet. Er was eveneens toegezegd dat vanwege het Riziv die onderhoudstoelage zou blijven bedeed worden. Dit is echter ook niet het geval voor die mensen, en dus zeker in die sector, waar ook een gedeelte ambulante patiënten terecht kunnen, uiteraard naast diegenen die gehospitaliseerd zijn. In de hospitalisatieprijs of in de ligdagprijs kan er uiteraard een deel onderhoud voorzien zijn, maar er was ook een compensatie voorzien. Die fondsen zouden nog bestaan en er was een compensatie voorzien – zo heeft men mij verteld – qua uitrustingsmogelijkheden.

Minister Luc Martens : Als ik het dus goed begrijp, behoort dit aan de ene kant inderdaad niet echt tot mijn bevoegdheid, maar dat het aan de andere kant een probleem is, en dat we dit probleem moeten meenemen in het interministerieel overleg dat we hierover zullen hebben.

Mevrouw Yolande Avontroodt : Inderdaad.

Minister Luc Martens : Daartoe engageer ik mij dat dat ook ter sprake zal komen.

Mevrouw Yolande Avontroodt : Als u het dan ook weer niet vergeet, mijnheer de minister.

De heer Bart Vandendriessche : Mijnheer de minister, u zal nog wel enige tijd krijgen om over dit probleem te reflecteren. Ik weet dat mevrouw Heeren een vraag om uitleg heeft voorbereid over dit specifiek probleem, een vraag om uitleg die binnenkort zal worden gesteld.

De heer Bart Vandendriessche : Mijnheer de minister, wat betreft het onderwerp van mijn interpellatie, onderstreept u sterk dat de onderhoudstoelagen moeten worden opgenomen in de typeconventies met het Riziv. Ook het Rekenhof heeft u daaromtrent blijkbaar gelijk gegeven. Sinds 1 januari is dit dus niet meer zo, en in de praktijk krijgen die voorzieningen dus gewoon dat geld niet. Iedere dag komen ze dus in de problemen. Het is natuurlijk wel goed en waarschijnlijk ook zeer terecht om toe te geven dat u wat overmoedig bent geweest, dat u waarschijnlijk niet genoeg hebt onderhandeld bij de invoering. U zegt dat u zult proberen om wat goodwill te creëren. Ik wil u echter toch wel in alle vriendschap zeggen dat de voorzieningen hier concreet geen boodschap aan hebben. Ze zitten wel degelijk in de problemen. Ze zien maandelijks hun deficit omhoog gaan. De Vlaamse Gemeenschap

rekent met hen niet meer af. De vraag is of dit op een of andere manier kan worden afgedwongen. Kan hiervoor een vraag worden gesteld aan het Arbitragehof ? Op welke manier kan u daar uw eisen hard maken ?

Minister Luc Martens : Ik ga nu de interministeriële conferentie afwachten, vooraleer ik daarover een definitieve uitspraak wil doen. Ik stel vast dat de bereidheid om tot een oplossing te komen nu groter is dan vroeger. Ik denk dat we moeten blijven aandringen. Ik sluit niet uit dat we tot een oplossing komen, maar ik stel wel vast – gegeven het schrijven van het Rekenhof – dat wanneer de gemeenschap het toch nog zou willen betalen, dat dit niet meer kan. Men zal zeggen : sorry, mijnheer de minister, maar u doet een betaling waartoe u niet langer meer gemachtigd bent. Dit is in feite de betekenis van het schrijven van het Rekenhof.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

We gaan verder in besloten vergadering.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 13.20 uur.*
